

Ensiaskleet kohti seurakunnan lapsikuorotoimintaa

Pro gradu -tutkielma

Johanna Suihkonen

2022

Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin aineryhmä

Tutkielman nimi Ensiaskleet kohti seurakunnan lapsikuoroa	Sivumäärä 60+12
Tekijän nimi Johanna Suihkonen	Lukuvuosi 2022
Aineryhmän nimi Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmä	
Tutkielman tarkoitus on selvittää, mitä mahdollisia esteitä seurakunnan lapsikuoron perustamiselle on ja miten esteistä voidaan päästä yli. Lisäksi tutkielmalla halutaan selvittää Turun arkkihiippakunnan seurakuntien lapsikuorojen lukumäärää sekä muun musiikkikasvatustoiminnan laajuutta. Tulosten perusteella on laadittu ensiaskeleet, joiden avulla seurakunnan lapsikuoro perustetaan. Tutkimus on tehty yhteistyössä Kirkkomusiikkiliiton kanssa, ja tulosten avulla on myös tehty ehdotus Kirkkomusiikkiliiton roolista seurakunnan lapsikuorojen toiminnan mahdollistajana. Tutkimus toteutettiin anonyyminä kyselytutkimuksena Turun arkkihiippakunnan seurakunnissa. Lisäksi tutkimusta varten on haastateltu asiantuntijaroolissa Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kanttoria ja Lapsi- ja nuorisokuoronjohtajan ABC-kirjan kirjoittanutta Ismo Savimäkeä. Haastattelun ohessa tutkimusta varten käytiin seuraamassa Savimäen käyntiä koulussa, jonka aikana seurakunnan lapsikuoroon rekrytoitiin laulajia. Tutkimustulosten perusteella haasteellisinta seurakunnan lapsikuoron perustamisessa ovat laulajien vähyys, laulajien sitouttaminen sekä resurssipula. Koulun ja seurakunnan lapsikuoron suhde on tutkimuksen perusteella avainasemassa laulajien saamisessa kuoroon. Toisaalta tutkimus osoitti kouluyhteistyön mahdollisuuksien olevan epäselvät. Tutkimus osoitti lisäksi johtajalla olevan valtava merkitys kuoron perustamisessa ja ylläpidossa. Johtajan seurakunnalta saamalta resurssit ja arvostus ovat seurakunnan lapsikuoron mahdollistajia. Lisäksi tutkimus herätti kysymyksen kanttorien laskevan työmotivaation ja heidän kokeman arvostuksen vaikutuksesta toisiinsa. Jatkotutkimuskohteena voisikin olla kirkon strategian ja musiikin suhteen tarkastelu sekä musiikin rooli kirkon strategian implementoijana.	
Hakusanat seurakunnan lapsikuoro, lapsikuoron perustaminen, seurakunnan musiikkikasvatus, kirkon strategia, seurakuntatyön ja koulun suhde	
Tutkielma on tarkastettu plagiaatintarkastusjärjestelmällä 7.11.2022, Hilka-Liisa Vuori	

Name of Thesis First steps towards a parish children's choir	Number of Pages 60+12
Author's name Johanna Suihkonen	Academic year 2022
Name of the Department Department of Church Music	
The purpose of this thesis is to find out what are the possible obstacles to establishing a parish children's choir and how to overcome these obstacles. In addition, the thesis aims to find out the number of children's choirs in the parishes of the Archdiocese of Turku and the scope of other music education activities. Based on the results, a first steps guide has been created for establishing a parish children's choir. The research has been carried out in cooperation with the Church Music Association of Finland, and with the help of the results, a proposal has also been made about the role of the Finnish Church Music Association as an enabler of the parish children's choirs. The research was carried out as an anonymous survey in the parishes of the Archdiocese of Turku. In addition, the cantor of the Hämeenlinna-Vanaja parish Ismo Savimäki and writer of the book <i>Lapsi- ja nuorisokuoronjohtajan ABC</i>, was interviewed in an industry expert role for the research. Along with the interview, Savimäki's singer recruitment visit to a school was observed, for research purposes. Based on the research results, the most challenging in establishing a parish children's choir are the number of singers, committing the singers and lack of resources. The relationship between the school and the parish children's choir is the key in getting singers into the choir, based on the research. On the other hand, the study showed that the possibilities of school co-operation are unclear. The study also showed that the director has a huge importance in the establishment and administering of the choir. The resources and appreciation the director receives from the parish are the enablers of the choir's existence. In addition, the study raised the question of the effect of cantors' declining work motivation and their perceived appreciation on each other. Further research could be an examination of the relationship between the church's strategy and music and the role of music as an implementer of the church's strategy.	
Search terms parish children's choir, establishing a children's choir, parish music education, church strategy, relationship between parish work and school	
This thesis has been run through a plagiarism checker 7.11.2022 by Hilikka-Liisa Vuori	

SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	6
1.1 Tutkimuksen tausta	6
1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät	7
1.3 Aiemmat tutkimukset ja lähdekirjallisuus	8
2 SEURAKUNNAN LAPSIKUOROTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT	10
2.1 Uskonnonpedagogiset näkemykset	10
2.2 Musiikkipedagogiset näkemykset	11
2.3 Kanttorin rooli seurakunnan musiikkikasvattajana	13
3 TUTKIMUKSEN KULKU	14
3.1 Kyselykaavake	14
3.1.1 Kaavakkeen suunnittelu ja kyselyn aikataulu	14
3.1.2 Kyselyn sisältö	14
3.1.3 Kyselyn kohteet	15
3.1.4 Kyselytutkimuksen analysointiin käytetyt menetelmät	15
3.2 Ismo Savimäki	16
3.2.1 Asiantuntijahaastattelu	16
3.2.2 Koulukäynti	17
4 KYSELYKAAVAKKEEN TUTKIMUSTULOKSET	18
4.1 Kyselyyn vastanneet	18
4.2 Turun hiippakunnan seurakuntien musiikkikasvatustoiminta	19
4.2.1 Lapsikuorot	19
4.2.2 Muu musiikkikasvatustoiminta	19
4.3 Vastaajien pedagoginen tausta, näkemys ja motivaatio	20
4.4 Haasteet, esteet ja niistä selviäminen	23
4.4.1 Haasteet	23
4.4.2 Ratkaisukeinot kuoronjohtajan näkökulmasta	26
4.4.3 Kaivatut apukeinot	29
4.4.4 Kirkkomusiikkiliiton rooli auttajana	30
4.5 Toiveet tulevaisuudelle	31
4.6 Tulokset tiivistettynä	32
5 KYSELYN TULOKSET ASiantuntijahaastattelun ja LÄHDEKIRJALLISUUDEN VALOSSA	34
5.1 Johtajuuden suuri merkitys	34
5.1.1 Kirkon ja seurakunnan tuki sekä kanttorin resurssit	34
5.1.2 Motivaatio	36
5.1.3 Lapsikuoron johtajalta vaadittavat taidot ja persoona	38

5.1.4 Koulutus.....	40
5.1.5 Kuka seurakunnan lapsikuoroa johtaa?.....	41
5.2 Koulun ja seurakunnan lapsikuoron suhde	42
5.2.1 Kyselytutkimukseen vastanneiden suhtautuminen kouluihin	42
5.2.2 Koulukäynti Ismo Savimäen kanssa	42
5.2.3 Saako koulussa laulattaa hengellisiä lauluja?	44
5.3 Markkinointi ja sitouttaminen.....	45
5.3.1 Kuoroon houkuttelevat tekijät.....	45
5.3.2 Sitouttaminen ja psykologinen omistajuus lapsikuorossa.....	46
5.3.3 Projektiluontoisuuden nousu.....	48
6 ENSIASKELEET	50
6.1 Ensimmäinen askel: kirkon tuki.....	50
6.2 Toinen askel: johtaja	50
6.3 Kolmas askel: rekrytointi	51
6.4 Neljäs askel: sitouttaminen ja pysyvyys	52
7 POHDINTA	54
7.1 Kirkkomusiikkiliiton mahdollinen rooli	54
7.2 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia ja missio lapsikuoronäkökulmasta	55
7.3 Mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita	56
KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	58
LIITE 1 ENSIASKELEET TIIVISTETTYNÄ.....	61
LIITE 2 KYSELYKAAVAKE	62

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Työni seurakunnan lapsikuoron perustamisesta sai alkunsa Kirkkomusiikkiliiton esittämästä toiveesta selvittää, missä Suomen seurakunnissa ei ole lapsikuoroa. Tällaista kartoitusta ei tiettävästi ole koskaan tehty. Tarpeellisemmaksi tutkimuskohteeksi osoittautui kuitenkin nopeasti lapsikuoron perustamisen tutkiminen. Pelkkä tieto kuorottomasta seurakunnasta ei auta perustamaan lapsikuoroa, vaan tarvitaan konkreettista tietoa sekä käytännön keinoja lapsikuoron perustamisen mahdollisuuksista ja vaikeuksista. Kuoron perustamisen tutkiminen palvelee myös paremmin Kirkkomusiikkiliiton halua auttaa seurakuntia lapsikuorotoiminnan aloittamisessa ja elävöittämisessä.

Lapsikuoro ja sen ylläpito ovat seurakunnan musiikkikasvatuksen ydintoimintaa. Tästä huolimatta on monia seurakuntia, joissa lapsikuoroa ei ole. Tutkimuksellani toivon löytäväni syitä ja vastauksia kuoron puuttumiselle sekä mahdollisesti ratkaisuja olemassa oleviin ongelmiin. Seurakuntien musiikkikasvatus on laajentunut muskareihin, bändeihin sekä erilaisiin musiikkikerhoihin. Onko lapsikuoroille vielä tilausta, vai onko seurakunnan musiikkikasvattajien järkevämpää vaihtaa suuntaa?

Omat lähtökohtani tutkimustyöhön lapsikuorojen perustamisesta sekä olemassaolosta tulevat vahvasti laulupedagogiikan sunnalta. Lauluopettajana olen saanut kokea yhä uudestaan, mikä merkitys laululla voi olla lapselle ja nuorelle. Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin lapsikuoron johtamisen periodi sekä puoli vuotta Cantores Minoresin musiikkivalmennuksen opettajana syvensivät kiinnostustani laulupedagogiikkaan koskemaan myös lasten kuorotoimintaa. Yhteenkuuluvuuden tunne ja itsensä toteuttamisen ilo yhdistyvät lapsikuorossa ainutlaatuisesti sosiaalisten taitojen sekä arjen hallitsemisen harjoitteluun. Kuoronjohtajalla on parhaimmillaan suuri positiivinen merkitys lasten kasvussa ja kehityksessä sekä musiikillisesti että inhimillisesti. Seurakunnan kuorossa on loistava tilaisuus opettaa lapsille tärkeimpiä hengellisiä arvoja ja näin kasvattaa lapsissa ja nuorissa ymmärrystä, mistä kristinuskossa on kyse.

Toisaalta tarkastelen tutkimustani myös laajemmasta, koko evankelis-luterilaista kirkkoa käsittelevästä strategisesta näkökulmasta. Suoritan musiikin maisterin tutkinnon lisäksi kauppatieteiden kandidaatin tutkintoa, ja samanaikaisesti tämän tutkimuksen teon kanssa olen opiskellut organisaatioiden ja henkilöstön johtamista sekä strategian luontia ja sen arviointiin käytettäviä työkaluja. Kanttori on seurakunnan musiikkielämän johtaja, ja kanttorin instituution eli kirkon tekemät strategiset linjaukset vaikuttavat suoraan kanttorin työhön. Tutkimukseni aikana kanttoreiden työresurssit, kirkon budjetti ja strategiset linjaukset osoittautuivat tiiviisti linkittyneeksi myös

lapsikuorotyöhön, ja kanttoreiden kokema resurssipula sekä työmotivaatiossa tapahtuneet muutokset vaikuttavat suoraan lapsikuoroihin.

Yhä laskevat luvut kirkon jäsenistössä sekä kastetuissa lapsissa nostavat huolen kirkon tulevaisuudesta. Kastettujen lapsien osuus syntyneistä lapsista on laskenut 60 prosenttiin (Helsingin Sanomat: Ristiäiset vai nimiäiset? 31.1.2022). Seurakunnan järjestämä lapsille suunnattu musiikki-toiminta voi olla yllättävänkin suuressa roolissa, kun mietitään kirkon tulevaisuutta, sillä seurakunnan toiminta on maksutonta ja tarjolla kaikille. Seurakunnan lapsikuorolla on mahdollisuus tarjota kokemuksia, joita osa lapsista ei muualta saisi. Hengellisen yhteisön tarjoaman harrastuksen tulisi saavutettavuuden lisäksi olla paikka, jossa lapsi kokee olevansa tervetullut ja turvassa. Jos seurakunta onnistuu luomaan paikkakunnalle iloa ja yhteenkuuluvuutta huokuvan lapsikuoron, vaikuttaa se varmasti positiivisesti paikkakuntalaisten näkemyksiin seurakuntaan kuulumisesta.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmät

Työssäni tutkin, mitä esteitä seurakunnan lapsikuoron perustamiselle on ja miten esille tulevista esteistä selvittää. Miten lapsikuoro rakennetaan pitkäaikaiseksi jatkumoksi, joka palvelee lapsia ja nuoria sekä seurakunnan tarpeita? Taustana tutkimuskysymyksilleni selvitän myös Turun arkkihiippakunnan seurakuntien lapsikuorotilanteen sekä kanttoreiden pedagogisen taustan. Kuinka monessa seurakunnassa on lapsikuoro, ja millaisena kanttorit kokevat oman pedagogisen osaamisensa? Kaikki tutkimuskysymykseni sekä tekemäni taustatyö johtavat tutkimustuloksiin, joita tarvitsen selvittääkseni Kirkkomusiikkiliiton mahdollista auttajan roolia seurakunnan lapsikuorotoiminnassa. Tutkimukseni tuloksista muodostan konkreettiset ensiaskeleet kohti seurakunnan lapsikuoroa.

Tutkimusstrategiani on empiiristä tutkimusta, sillä tutkimuksessani analysoin konkreettista, kyselyllä koottua tutkimusaineistoa. Menetelmäni on myös teoreettista tutkimusta, koska vertaan oman tutkimukseni tuloksia aiemmin tehtyihin tutkimuksiin. Tutkimukseni on monimenetelmäinen, ja käytän sekä survey- että haastattelututkimuksen keinoja (Jyväskylän yliopiston Koppa, Tutkimusstrategiat 2014). Selvitän survey-tutkimuksen tapaan Turun arkkihiippakunnan seurakuntien lapsikuorotilannetta sekä seurakuntien kanttoreiden ajatuksia lapsikuoroista. Turun arkkihiippakunnan olen valinnut, sillä se edustaa varsin osuvasti koko maata erilaisten seurakuntien vuoksi. Asiantuntijahaastattelulla etsin syvempää osaamista ja konkreettisia esimerkkejä seurakunnan lapsikuoron johtajalta, joilla on runsaasti kokemusta alalta.

Kyselytutkimuksen aineiston analyysiin käytetyistä keinoista löytyy lisää tietoa luvusta 3.1.4.

1.3 Aiemmat tutkimukset ja lähdekirjallisuus

Seurakunnan lapsikuoron perustamisesta on tehty yksi aiempi tutkimus. Maria Padatsu on kirjoittanut projektiraportin ”Evankeliumijunan matkassa: lapsikuoron perustaminen ja konserttiin valmistautuminen” (Sibelius-Akatemia 2014). Työssään Padatsu kertoo projektistaan, jonka päämäärä oli perustaa lapsikuoro Savonlinnan seurakuntaan Evankeliumijuna-projektin kautta. Työssä on paljon hyödyllistä tietoa omaan tutkimukseeni.

Tärkeää tietoa pitkäjänteisestä sekä menestyvästä kuorotyöskentelystä löytyy Hannu Norjasen tohtorintutkimnon kirjallisesta työstä ”Kirkollinen poikakuoro, elävä instrumentti: Matteus-passion harjoittaminen poikakuoro Cantores Minoresin kanssa” (Sibelius-Akatemia 2015). Vaikka Cantores Minores ei ole kovin vertailukelpoinen seurakuntien lapsikuorojen kanssa, on Norjasella valtavasti kokemusta lasten ja nuorten tavoitteellisesta ohjaamisesta. Työstä löytyy mielenkiintoisia ja tärkeitä pedagogisia näkemyksiä elävän lapsikuoron ylläpitoon.

Maarit Hosionahon tuore tutkimus ”Minä tahdon laulaa ja soittaa! - seurakunnan lapsikuoro lapsen hyvinvoinnin edistäjänä” (Yrkeshögskolan Novia 2022) käsittelee monia oman tutkimukseni kannalta tärkeitä näkökulmia seurakunnan lapsikuoron merkitykseen sekä lapsen että seurakunnan kannalta. Työ antaa tärkeää tietoa seurakunnan lapsikuoron mahdollisuuksista lapsen hyvinvointiin vaikuttamisessa, ja perustelee laajasti lapsikuoron tärkeyttä.

Aiempien tutkimusten lisäksi erittäin tärkeää lähdekirjallisuutta tutkimukselleni ovat Kirkkohallituksen työryhmän kirjoittama ”Lapsi ja musiikki seurakunnassa” -julkaisu vuodelta 2015 sekä evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 2020 julkaisema strategia ”Ovet auki”. Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisu antaa konkreettiset ohjenuorat lapsikuoron ja musiikkikasvatuksen tarpeelle ja toteuttamiselle seurakunnassa. Kirkon strategia taas antaa tärkeää taustatietoa kirkon arvoista ja missiosta sekä kirkon tulevaisuudesta. Nämä vaikuttavat suoraan myös seurakunnan lapsikuoron toimintaan sekä seurakunnan resurssien että kanttorin työnkuvan kautta. Lisäksi kirkon ylläpitämä kirkontilastot.fi -sivusto antoi osaltaan tarpeellista tietoa kirkon ja seurakuntien resursseista.

Kati Tervo-Niemelän suorittama AKI-liittojen vuoden 2018 jäsentutkimus tarjoaa tietoa kanto-reiden motivaatiosta sekä työhyvinvoinnista. Molemmat nousivat tutkimuksessani tärkeiksi tekijöiksi seurakunnan lapsikuoron kannalta.

Ismo Savimäen kirja ”Lapsi- ja nuorisokuoronjohtajan ABC-kirja” (Sulasol 2017) on erittäin kattava teos lapsikuoron johtamisesta ja myös sen perustamisesta. Kirja on hyvin tarpeellinen lähde tutkimukselleni sekä johtajuuden että lapsikuorolle olennaisten kysymysten kannalta. Kirjassa on myös tutkimukseni kannalta oleellista tietoa lapsikuoron kohtaamista haasteista sekä konkreettisia neuvoja niistä selviämiseen.

Saara Repo-Kaarennon kirja ”Innostu ryhmästä – miten ohjata oppivaa yhteisöä” (Kansanvalistus seura 2007) tarjoaa taustatietoa tutkimukselleni ryhmän ohjaamisen ja johtamisen näkökulmasta. Monia kirjan neuvoja voi soveltaa suoraan lapsikuorotyöhön.

2 SEURAKUNNAN LAPSIKUOROTOIMINNAN LÄHTÖ-KOHDAT

2.1 Uskonnonpedagogiset näkemykset

Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisussa (Kirkkohallitus 2015) todetaan lapsikuoron olevan perustoimintaa seurakunnassa. Julkaisussa kirjoitetaan myös, että lapsikuoron tulisi olla aina olemassa lasta varten. Tähän pohjaten on varsin selkeää, että seurakunnassa tulisi olla lapsikuoro, jos kuoroon on tarjolla edes pari laulajaa. Lapsikuoron tulisi siis kuulua seurakunnan ydintoimintaan. Lapsikuoron perustaminen kannattaa lapsen hyvinvoinnin ja uskonnonpedagogisen kasvatuksen lisäksi myös perheen ja elävän seurakuntayhteisön vuoksi.

Lapsen ja musiikin yhteyden merkitystä uskonnonpedagogiikassa kuvataan Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisussa seuraavasti:

”Lapsella on oikeus myös hengellisyyteen, uskon ja ilmaisun vapauteen. Lapsi on osa yhteisöä ja erilaisia ryhmiä. Musiikki on kaikkea kulttuuria ja yhteisöllisyyttä vahvistava tekijä. Se auttaa lasta liittymään siihen kulttuuriin ja uskontoon, jonka vaikutuspiirissä hän elää sekä ymmärtämään niiden syviä merkityksiä” (6).

Lapsikuoro tuo lasta osaksi uskonnollista yhteisöä luonnollisella, ihmisyyteen tiiviisti kuuluvalla tavalla: yhteismusisoinnin ilon kautta. Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisun mukaan lapsikuoron pitäisi aina olla olemassa lasta varten. Lapsikuorotoiminnan tulisi olla juuri kyseisestä ryhmästä ammentavaa. Pedagoginen ajatus on siis vahvasti lapsen ja lapsiryhmän tarpeita palveleva.

Kirkkohallituksen Jumalanpalvelus ja yhteiskunta -yksikön nimeämän työryhmän laatima julkaisu korostaa musiikin voimaa niin tunteiden ilmaisijana kuin lohdun tuojana: *”Muusisuus on meille Jumalan luomistyössä annettu lahja. Seurakunnassa musiikki on tarjolla kaikille ja jokaisella pitää olla mahdollisuus elää musiikkia ja muusisuuttaan todeksi. Lapselle viestimme: sinä riität ja saat” (7).* Muusisuudella tarkoitetaan ihmisen kokonaisvaltaista suhdetta musiikkiin, eli kykyä tuntea ja nauttia rytmeistä, liikkeestä sekä äänistä. Lapsikuoron merkitys lapsen hengellisessä mutta myös kokonaisvaltaisessa kehityksessä onkin parhaimmillaan merkittävä. Osaava pedagogi kuoronjohtajana on tärkeä hahmo lapsen elämässä. Tarjotakseen lapselle tämän mahdollisuuden Jumalan antaman musiikin lahjan toteuttamiseen seurakunnan tulisi tarjota lapselle mahdollisuus musiikkisäältäöisiin harrastuksiin tai ainakin hetkiin. Lapsen muusisuuden toteuttaminen onnistuu monin eri tavoin, ja lapsikuoro on suosittu sekä perinteinen tapa mahdollistaa lapsen osallistuminen seurakunnan musiikkielämään.

Lapsen seurakunnassa tapahtuva musiikkiharrastus tuo myös koko perhettä lähemmäs seurakunnan tarjoamaa yhteisöä ja hengellisyyttä. Elävä lapsikuoro vaatii yleensä vanhempien osallisuutta

sekä käytännön asioissa, kuten kyytien ja matkojen järjestämisessä, että konserttiyleisössä kannustamista ja muihin perheisiin tutustumista. Lapsikuoron kautta koko perhe saa matalan kynnyksen mahdollisuuden osallistua seurakunnan toimintaan.

Lapsikuorotoimintaa seurakunnassa voidaan perustella myös sen tuomalla merkityksellä koko seurakunnalle. Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisussa kuvataan lapsia ilon välittäjinä. Julkaisun mukaan lasten luontainen välittömyys ja energisyys näyttäytyvät aikuisille positiivisena voimana. Lapsikuoron esiintymiset sekä jo pelkkä lasten läsnäolo kirkon tiloissa elävöittävät koko seurakuntaa.

Seurakunnan lapsikuoron tarpeellisuutta voidaan lisäksi perustella kirkon strategian ja arvojen näkökulmasta. Ovet auki -strategia (2020) ja kirkon arvot, usko, toivo ja rakkaus, korostavat kirkon saavutettavuutta ja kirkon merkitystä lähimmäisenrakkauden jakajana. Myös uskonnonpedagogiikan näkökulmasta lähimmäisenrakkauden harjoittaminen lapsesta saakka seurakunnan eri harrastuksissa on perusteltua. Jarkko Seppälä toteaa kirjoittamassaan teoksessa ”Opettava ja kasvattava kirkko” (1988) uskon syntymisen olevan oppimistapahtuma, ei synnynnäinen taipumus (15). Hän myös määrittelee kirkon kasvatustoiminnan vuorovaikutustapahtumaksi, jossa pyritään saamaan aikaan kirkon tehtävästä johdettujen kasvatustavoitteiden mukaista oppimista (17). Musiikki ja erityisesti laulu ovat ainutlaatuisia vuorovaikutuksen keinoja kohti kasvatustavoitteiden eli lähimmäisenrakkauden sisäistämistä.

2.2 Musiikkipedagogiset näkemykset

Laulu on ihmiselle luontainen tapa ilmaisuun, ja lauluharrastuksesta on runsaasti hyötyä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Musiikin vaikutuksesta lapsen kehitykseen onkin tehty valtavasti tutkimuksia. Vuonna 2010 julkaistu Susan Hallamin laaja artikkeli ”The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people” kokoa kattavasti yhteen musiikin positiiviset vaikutukset lapsen kehitykseen. Artikkelin mukaan musiikilla on todistetusti positiivinen vaikutus muun muassa lapsen kielellisiin ja matemaattisiin taitoihin, sosiaalisiin taitoihin, itsehillintään sekä kykyyn rentoutua. Huomionarvoista Hallamin artikkelissa on, että positiiviset vaikutukset vaikuttavat tulevan esiin ainoastaan, jos musiikillinen kokemus on ollut myönteinen ja palkitseva. Tämä korostaa nimenomaan onnistuneen musiikkipedagogiikan merkitystä.

Laulu kehittää aivoja erittäin monipuolisesti. Aivoliiton artikkelin ”Musiikkiharrastus on lapsen aivoille leikkikenttä ja kuntosali” (2015) mukaan musiikki sekä laulu parantavat muun muassa aivojen ongelmanratkaisukykyä, rakenteiden ymmärtämistä, tarkkaavaisuutta sekä kielellistä hahmottamista. Artikkelin haastatellun professori Minna Huotilaisen mukaan laulu auttaa myös

tunteiden turvallisessa kokemisessa. Laulun maailma onkin sopivan abstrakti ottaakseen vastaan kaikenlaisia tunteita aggressiosta suruun ja onneen. Toisaalta myös vanhemman laulu on toiminut kautta aikojen lasta rauhoittavana ja tuttuna turvana. Professori Graham Welch kirjoittaa artikkelissaan ”The Benefits of singing for Children” (2017) laulun hyödyllisten vaikutusten jakautuvan viiteen eri kategoriaan: fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset, musikaaliset sekä kasvatukselliset hyödyt. Myös Welchin mukaan laulaminen hyödyttää lapsen tunneilmaisua.

Lapset toimivat arjessaan monissa eri ryhmissä: ensin päiväkotiryhmässä, myöhemmin koululuokassa. Koti ja perhe ovat omanlaisensa ryhmä, ja monilla lapsilla on parikin eri harrastusryhmää. Kuoro yhtenä lapsen turvallisena ryhmänä on loistava paikka monien taitojen harjoitteluun. Professori Welch kirjoittaa laulun auttavan identiteetin muodostumisessa sekä lisäävän ryhmään kuulumisen tunnetta. Molemmat näistä korostuvat lasten kuorolaulussa. Myös Hannu Norjanen kirjoittaa kuorolaulun sosiaalisista hyödyistä tohtorintyössään ”Kirkollinen poikakuoro – elävä instrumentti. Matteuspasion harjoittaminen poikakuoro Cantores Minoresin kanssa” (2015). Norjanen mukaan kuorossa opitaan monia tärkeitä taitoja, ja esimerkkeinä hän käyttää erilaisten ihmisten kanssa ryhmässä toimimista, toisten erilaisuuden ymmärtämistä, kansainvälisyyttä, itsensä ja toisen hyväksymistä ja pitkäjännitteistä työskentelyä yhteisten päämäärien eteen (31). Sekä Welch että Norjanen korostavat kuorolaulun merkitystä sekä oman identiteetin että sosiaalisten taitojen kehittämisessä.

Ismo Savimäki kirjoittaa kirjassaan ”Lapsi- ja nuorisokuorojohtajan ABC-kirja” (2017) kuoron olevan olemassa sekä itseään, taustayhteisöään että johtajaansa varten (10). Ensimmäisellä näistä Savimäki tarkoittaa lapsia. Savimäen mukaan kuoroon tulevat lapset haluavat laulaa ja nauttia laulamisestaan, sekä kehittyä siinä. Lisäksi Savimäki kuvaa lasten tarvetta tulla hyväksytyksi ja saada kuulua turvalliseen ja kivaan joukkoon (10). Lapsen kehityksen kannalta hyväksytyksi tuleminen sekä turvalliseen joukkoon kuuluminen ovat ensiarvoisen tärkeitä. Kuorossa käytetään ja kehitetään moniin muihin harrastusryhmiin verrattuna erittäin henkilökohtaista asiaa, omaa ääntä. Tästä syystä kuoro on oivallinen paikka kokea hyväksytyksi tulemisen nautintoa ja kelpaamisen riemua. Lisäksi kuoron tavoitteena on saada kaikkien äänet sulautumaan yhteen ja muodostamaan kaunista musiikkia. Hannu Norjanen kirjoittaa tohtorintyössään seuraavasti: ”*Tarkoituksena on saada kuoro soimaan hyvin kaikessa. Jos kuoro soi esityksessä hyvin, silloin muidenkin asioiden pitäisi olla kunnossa, ei vain musiikillisten asioiden*” (31). Hyvin soivan kuoron takana tulisi olla hyväksytyksi itsensä kokevat lapset.

2.3 Kanttorin rooli seurakunnan musiikkikasvattajana

Kirkkojärjestyksen kuudennen luvun 28 pykälässä kanttorin tehtäväksi on annettu seurakunnan musiikkitoiminnan johtaminen sekä musiikkikasvatustyö:

Kanttorin tehtävänä on johtaa seurakunnan musiikkitoimintaa. Hän vastaa musiikista seurakunnan jumalanpalveluksissa sekä muissa kirkollisissa toimituksissa ja seurakunnan tilaisuuksissa, opettaa rippikoulussa, hoitaa muutenkin musiikkikasvatustyötä ja edistää musiikin käyttöä seurakunnan toiminnassa (Kirkkojärjestys 2010/6 § 28).

Kanttori on siis vastuussa seurakunnan musiikkikasvatustyöstä, johon lapsikuorot kuuluvat.

Kanttorin tehtävään kuuluvaa osaamista määritellään tarkemmin Kirkkohallituksen julkaisemalla kirkonyhdinosaaminen.fi -sivustolla. Yhdinosaamiseen kuuluu sivuston mukaan kirkon mission eli Jumalan työn merkityksen tiedostaminen ja sen toteuttaminen musiikin kautta. Sivuston mukaan kirkko toteuttaa missiota ”kohtaamalla, kutsumalla ja palvelemalla ja kertomalla hyvästä sanomasta”. Kanttorin tehtäväosaamiseen kuuluu yhdinosaamiskuvauksen mukaan sekä musiikkikasvatus että erilaisten musiikkiryhmien ohjaaminen ja johtaminen. Musiikkikasvatus mainitaan myös keskeisenä tehtäväkenttänä. Vaikka julkaisussa todetaan jokaisen kanttorin yhdinosaamisen muodostuvan omanlaisekseen koulutuksen, työtehtävien, toimintaympäristön sekä työn tavoitteiden pohjalta, korostuvat yhdinosaamisen kuvauksessa vuorovaikutustaidot sekä johtamistaidot eri tilanteissa ja eri ikäisten seurakuntalaisten kanssa. Musiikkikasvatukselle ja musiikkiryhmien johtamiselle on lisäksi varattu kokonaan omat alaotsikot kanttorin tehtäväosaamisalueissa. Kanttorin rooli seurakunnan musiikkikasvatuksessa on siis merkittävä, ja lapsikuoron merkitys seurakunnan musiikkikasvatuksessa on sekä historiallisesti että uskonto- ja musiikkipedagogisesti perusteltu.

3 TUTKIMUKSEN KULKU

3.1 Kyselykaavake

3.1.1 Kaavakkeen suunnittelu ja kyselyn aikataulu

Saadakseni tutkimukselleni tieteellistä pohjaa sekä työssä olevien, ruohonjuuritason tietoa omaavien kanttorien tärkeitä ajatuksia oli kysely selkein vaihtoehto tutkimuksen toteuttamiselle. Kyselykaavakkeen suunnittelu alkoi heti joulukuussa 2021. Kysely lähetettiin toukokuussa 2022 ja se sulkeutui kesäkuun alussa 2022. Suunnitteluajana kysely esiteltiin myös seminaariryhmäläni, joilta sain tärkeää palautetta ja kehitysehdotuksia. Ryhmän lisäksi ohjaajani Hilikka-Liisa Vuori haastoi ja pohti kanssani kyselyn sisältöä pitkään.

Kyselyn suunnittelussa haastavaksi osoittautui kyselyn oikea muotoilu siten, että siihen vastaisivat myös lapsikuorottomat kanttorit. Sähköpostiin ilmestynyt kysely lapsikuoroista ei innosta vastaamaan, jos seurakunnassa ei ole lapsikuoroa. Kysely täytyikin muotoilla otsikosta lähtien siten, että se houkuttelee vastaamaan juuri lapsikuoroa vaille olevia kanttoreita. Toisaalta toivon vastauksia myös seurakunnista, joissa on eloisa tai vastaperustettu lapsikuoro. Kyselyn täytyy olla mukaansa tempaava sekä miellyttävä vastata. Siinä tulee olla tilaa myös vapaalle sanalle.

3.1.2 Kyselyn sisältö

Kyselyni sekä asiantuntijahaastattelun avulla haluan selvittää, miten seurakunnan lapsikuoro perustetaan sekä mitä haasteita lapsikuoron perustamisessa on. Kyselyllä toivon saavani vastauksia käytännön vaikeuksiin sekä tietoa ratkaisuihin, joita kanttorit ovat työssään lapsikuorojen kanssa tehneet. Kyselyn aluksi selvitän, kuinka monessa Turun arkkihiippakunnan seurakunnassa on lapsikuoro. Samalla selvitän muskareiden ja nuorisokuorojen määrän sekä annan vapaan sanan vastaajille, jotta he voivat kertoa muusta seurakunnan musiikkitoiminnastaan, kuten bändeistä tai soitinkerhoista.

Haluan myös saada selville syitä lapsikuoron puuttumiselle sekä kanttoreiden pedagogisia ajatuksia. Ennen kaikkea toivon saavani kanttoreilta ajatuksia ja ideoita: miten he kokisivat lapsikuoron perustamisen muuttuvan mahdolliseksi? Miltä tahoilta he toivoisivat apua, ja innostuisivatko he Kirkkomusiikkiliiton tarjoamasta avusta? Näitä selvitän avokysymyksillä, jotta vastausvaihtoehdot eivät rajoittaisi vastaajien ajatuksia.

Tarkemmin kyselyn muotoilua voi tutkia liitteestä 1.

3.1.3 Kyselyn kohteet

Kyselyni kohteena ovat Turun arkkhiippakunnan seurakuntien kanttorit sekä muut musiikista vastaavat henkilöt, jotka johtavat lapsikuoroa. Tavoitin kyselyn kohteet Timo Heleniuksen, Turun arkkhiippakunnan hiippakuntasihteerin avulla. Hän lähetti kyselyni kaikkiin kohdeseurakuntiin, ja kyselyä oli myös lupa jakaa eteenpäin seurakuntien musiikkitoiminnasta vastaaville tahoille.

Turun arkkhiippakunnassa on monenlaisia seurakuntia suurista hyvinkin pieniin. Lisäksi etukäteen seurakuntien nettisivujen avulla tekemäni selvityksen perusteella oli pääteltävissä, että lapsikuorotilanne oli seurakunnissa erittäin vaihteleva. Vertailtuani Turun seudun seurakuntia muutamisiin muihin hiippakuntiin, totesin Turun arkkhiippakunnan edustavan kelvollisesti koko maata.

3.1.4 Kyselytutkimuksen analysointiin käytetyt menetelmät

Kyselytutkimuksen analysointi suoritettiin aineiston kuvailun, luokittelun ja yhdistelyn avulla. Kirjassaan ”Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö” (2000) Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme kuvaavat aineiston analyysin olevan monivaiheinen, jopa spiraalimainen prosessi, jossa aineiston tarkastelu, kuvaus, koodaus, yhteyksien luominen sekä raportointi vuorottelevat ja nivoutuvat osittain toisiinsa (144). Tämän tutkimuksen kysely toteutettiin kirjallisena ja rajatumpana kyselynä kuin varsinainen, perinteisessä mielessä ymmärretty teemahaastattelu. Kuitenkin kyselyn luonteen ja runsaiden avovastausmahdollisuuksien vuoksi aineiston analyysiin oli luontevaa käyttää teemahaastattelun keinoja.

Analyysi alkoi aineiston tarkastelulla ja kuvailulla. Analysoinnilla pyrittiin löytämään yhteinäisiä teemoja, jotka esiintyvät useammassa vastauksessa. Näiden teemojen avulla toteutin aineiston luokittelun neljään eri kategoriaan, jotka jaoin edelleen alakategorioihin. Annoin eri luokille numeroyhdistelmät, joiden avulla kävin läpi koko aineiston ja keräsin vastaukset yhteen. Luokittelu on välttämätön osa analyysia, jotta aineistoa voidaan vertailla tai tyyppitellä (Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000, 147).

Kyselyssä käytettiin paljon avovastauksia, sillä halusin antaa paljon tilaa vastaajien omille sanoille ja näin kerätä mahdollisimman paljon materiaalia sekä toteuttaa ajatusta teemahaastattelumaisesta kyselystä. Avovastauksista huolimatta kysely on aina johdatteleva tapa etsiä vastauksia tai ainakin asioiden painoarvoa vastaajien silmissä, ja tutkijan omat taustaoletukset voivat vaikuttaa analysointiin. Olisivatko vastaajat itse kirjoittaneet juuri näistä aiheista, jos heiltä olisi kysytty mitä tahansa ajatuksia seurakunnan lapsikuoron perustamisesta? Jari Eskolan ja Juha Suorannan

kirjoittamassa kirjassa ”Johdatus laadulliseen tutkimukseen” (1998) he kuvaavat omien sanojensa mukaan hiukan yksinkertaistaen vastausten samankaltaisuuden johtuvan haastattelun luonteesta eikä siitä, että haastateltavat ajattelisivat tutkittavasta asiasta samalla tavalla (140). Kyselyyn vastanneiden määrä antaa kuitenkin pientä osviittaa siitä, että seurakunnan lapsikuorojen perustamisesta sekä hyvinvoinnista ollaan varsin kiinnostuneita.

Yksi kyselyn aineiston analyysiin merkittävästi vaikuttava tekijä on vastaajien eri tavat käyttää kieltä. Eskolan ja Suorannan mukaan kieli ei ole sosiaalisen todellisuuden neutraali heijastaja, vaan sosiaalisen todellisuuden tuote samalla kuin se itse tuottaa tätä todellisuutta. (141). Kirjoituksesta kielestä puuttuu myös äänensävyt ja kehonkieli. Painotukset ja sävyt jäävät puuttumaan, jolloin aineiston analysointi muuttuu suoraviivaisemmaksi. Samalla kuitenkin vastaajien suhtautuminen kysytyihin kysymyksiin voi jäädä epäselväksi. Kyselyn aihe saattaa herättää osassa vastaajia suuriakin tunteita, eivätkä kaikki sävyt vastauksissa tule ilmi kirjoitetussa kielessä.

3.2 Ismo Savimäki

3.2.1 Asiantuntijahaastattelu

Kyselytutkimuksen ja lähdekirjallisuuden lisäksi tutkimukseni aineistoon kuuluu syyskuussa 2022 Hämeenlinnassa toteutettu asiantuntijahaastattelu Ismo Savimäen kanssa. Savimäen kirja ”Lapsi- ja nuorisokuoron johtajan ABC-kirja” on tärkeä osa tutkimukseni lähdekirjallisuutta. Savimäen haastattelulla pyrin saamaan syvempää ja yksityiskohtaisempaa tietoa oman tutkimukseni kannalta tärkeistä aiheista eli kuoron perustamisesta sekä onnistuneesta ylläpidosta. Koko asiantuntijahaastattelun analysointia ei esitellä tässä tutkimuksessa, vaan haastattelu toimii tutkimuksessani lähdekirjallisuutta syventävänä materiaalina sekä heijastuspintana kyselytutkimuksessa esiin tuleville ajatuksille pitkän lapsi- ja nuorisokuoronjohtajan uran tehneen Savimäen näkökulmasta.

Ismo Savimäen haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna kyselytutkimuksen analysoinnin jälkeen. Näin haastattelussa oli mahdollista käsitellä suoraan kyselytutkimuksessa esiin tulleita teemoja, ja tutkimukseen oli mahdollista saada mahdollisimman asianmukaisia kommentteja Savimäeltä. Haastatteluaineiston tulkintaan käytettiin siis abduktiivista päättelyä, jossa tutkija pyrkii todentamaan valmiita teoreettisia ideoitaan haastattelun avulla (Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000, 136). Haastattelussa käytiin läpi seurakunnan lapsikuoron perustamisen ja ylläpidon haasteita ja ratkaisuja neljän teeman kautta: johtajuus, lasten saaminen kuoroon, pitkäaikaisen jatkumon luominen sekä Kirkkomusiikkiliiton mahdollinen rooli seurakunnan lapsikuorojen auttamisessa.

Savimäen haastattelu litteroitiin ja jaettiin haastattelurungon mukaisiin, yllä mainittuihin teemoihin. Litterointi suoritettiin alkuperäisiä sanamuotoja ja puhekielisyyttä kunnioittaen, mutta tekstiä

muokattiin helpommin ymmärrettäväksi suoria lainauksia varten esimerkiksi poistamalla toistoja ja osa täytesanoista.

3.2.2 Koulukäynti

Ennen asiantuntijahaastattelua Ismo Savimäen kanssa kävin seuraamassa hänen eräässä Hämeenlinnan peruskoulussa pitämäänsä rekrytointikokonaisuutta. Seuraamiani rekrytointitunteja oli yhteensä 4, ja ne pidettiin 4–6-luokkalaisille. Lisäksi seurasin 3-luokkalaisille pidetyn harjoittelaisuuden tulevaa ”Poika, joka katseli puiden latvoja” -konserttia varten. Seurasin myös kuoroon haluaville lapsille pidetyn pääsykoehetken rekrytointitilaisuuksien välissä.

Koulukäynti Savimäen kanssa ja hänen työskentelynsä seuraaminen toimivat tutkimuksessani lähdetietona sekä seurakunnan lapsikuoron ja koulun tekemän yhteistyön mahdollisuuksien tutkimiselle että kuoronjohtajalta vaadittavien taitojen sekä persoonallisuuden tutkimiselle. Savimäki on kirjoittanut kouluyhteistyön merkityksestä lapsikuorolle myös omassa kirjassaan. Yhdessä haastattelun kanssa koulukäynti tuo tarkempaa ja syvempää tietoa lapsi- ja nuorisokuoroihin syventyneen kanttorin työnkuvasta sekä keinoista, joilla Savimäki saa lapsikuoroonsa laulajia. Myös Savimäen kuoropolun ymmärtämiseksi koulukäynti on erittäin arvokas tiedonlähde.

4 KYSELYKAAVAKKEEN TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Kyselyyn vastanneet

Tutkimukseen vastasi yhteensä 35 henkilöä. Kysely lähetettiin 95 henkilölle ja 49 eri seurakuntaan. Osassa seurakunnissa työskentelee monta kanttoria. Vastausprosentti henkilöä kohden on 36,8 ja seurakuntaa kohden 71,4. Vastauksia toivottiin seurakunnan lapsikuoron pitäjiltä tai musiikkikasvatuksesta vastaavalta henkilöltä, eli jokaisesta seurakunnasta toivottiin yhtä vastaajaa. Näin ollen vastausprosenttia voidaan pitää varsin hyvänä.

Tutkimus toteutettiin täysin anonymisti, jotta vastaajille pystyttiin tarjoamaan nimettömyyden tuoma suoja kertoa ajatuksiaan mahdollisimman avoimesti. Täysi anonymiteetti näkyy tutkimustuloksissa vastaajien vastausten yhdistelyn mahdottomuutena, eli vastaajista ei pystytty luomaan profiileja. Vaikka profiilien luonti ja erilaisten vastaajien vertailu toisiinsa olisi voinut olla kiinnostavaa, olisi tämä heikentänyt anonymiteettia huomattavasti. Turun arkkihiippakuntaan kuuluu 49 seurakuntaa, joista kaikista löytyy varsin paljon tietoa internetistä. Näin ollen vastaajien vastausten yhdistäminen profiileiksi olisi tehnyt vastaajien tunnistamisesta erittäin helppoa ja vienyt pohjan anonymiteetiltä.

Kaikki vastaajat olivat kanttoreita, eli kyselyyn ei saatu vastauksia niistä seurakunnista, joissa lapsikuoroa nettisivujen mukaan johtaa joku muu kuin kanttori. Tarkempia ikä- tai sukupuolijakaumia vastaajilta ei pyydetty, sillä tutkimustulosten kannalta ne eivät ole asianmukaisia. Toisaalta tarkempaa tietoa eri tasoista pedagogisista koulutuksista ja niiden ajankohdista olisi voinut olla saatavilla, jos vastaajien ikää olisi kysytty. Samoin lapsikuoronjohtajien sukupuolijakauma olisi voinut antaa jotakin lisätietoa siitä, onko pedagogisiin opintoihin linkittynyt sukupuoliodotuksia tai kenen lapsikuoroa oletetaan johtavan. Tämän tutkimuksen kannalta nämä tiedot eivät silti olleet välttämättömiä.

Joissain kvantitatiivisissa tuloksissa eri vastausluokitusten kokonaismäärä ylittää vastaajien lukumäärän. Avokysymysten muotoilun takia moni vastaaja on voinut mainita vastauksissaan usean eri aspektin kysytystä asiasta. Esimerkiksi kuorotyön haasteita käsittelevässä luvussa yksi vastaaja on voinut antaa monta eri haastetta, tai pedagogista koulututusta kysyttäessä sama vastaaja on voinut kertoa käyneensä sekä kanttorin pätevyyteen johtavan korkeakoulututkinnon että täydennyskoulutuksia.

Kaikki kursiivilla esitetyt kohdat ovat suoria lainauksia kyselytutkimuksen vastauksista.

4.2 Turun hiippakunnan seurakuntien musiikkikasvatustoiminta

4.2.1 Lapsikuorot

Tutkimusten vastausten perusteella lapsikuoro tai useampia lapsikuoroja oli 54,29 prosentissa seurakunnista eli 19 seurakunnassa. Lapsikuoroissa lauloi 3–70 lasta, ja kuorossa laulavien lasten määrän keskiarvo oli 17 ja mediaani 11. Kuoroja oli seurakunnissa yhdestä kuuteen. Kuorojen mediaani oli kuitenkin 1, ja enemmän kuin yhden kuoron seurakuntia oli vain viisi. Kuorot olivat pääasiassa tarkoitettu alakouluikäisille: 16 seurakunnassa ikäraja oli joko 6–12-vuotiaat tai 7–13-vuotiaat. Hajontaa kuitenkin oli viisivuotiaista aina täysikäisiin saakka.

Olemassa olevien seurakunnan lapsikuorojen perustamisvuosissa oli laajaa hajontaa: kuorojen perustamisvuodet vaihtelivat välillä 1974–2018. Kuoroista viisi oli perustettu ennen vuotta 2000 ja toiset viisi vuosien 2000 ja 2010 välillä. Myös 2010-luvulla perustettuja kuoroja oli viisi. Neljä vastaajista ei osannut sanoa kuoron perustamisaikaa, ja 2020-luvulla perustettuja kuoroja ei kyselyn otannasta löytynyt. Kuoron perustaja on 18 tapauksessa ollut joko nykyinen tai entinen kanttori. Yksi vastaajista ei tiennyt perustajaa.

Niistä vastaajista, jotka kertoivat, ettei seurakunnassa ole lapsikuoroa, seitsemän kertoi lapsikuoron perustamisen olleen esillä. Kuusi vastaajaa haaveili lapsikuoron perustamisesta, mutta vain kolme heistä koki perustamisen realistisena tavoitteena.

Olisihan kait sellainen kiva, mutta... Ei vaan taida olla arkirealismia. Täällä ihmisiä ei ”kirkollinen” laulaminen kauheasti kiinnosta.

Lapsikuorottomista seurakunnista yhdeksän tekee jonkinlaista yhteistyötä muun paikallisen kuorotoiminnan, kuten koulun tai musiikkiopiston kuoron kanssa. Yhteistyön taso vaihteli suuresti: osa kertoi yhteistyötä olevan tarvittaessa, ja toiset kuvailivat yhteistyötä vähäiseksi. Kuitenkin myös selkeitä ”kyllä” vastauksia tuli kuudelta vastaajalta.

4.2.2 Muu musiikkikasvatustoiminta

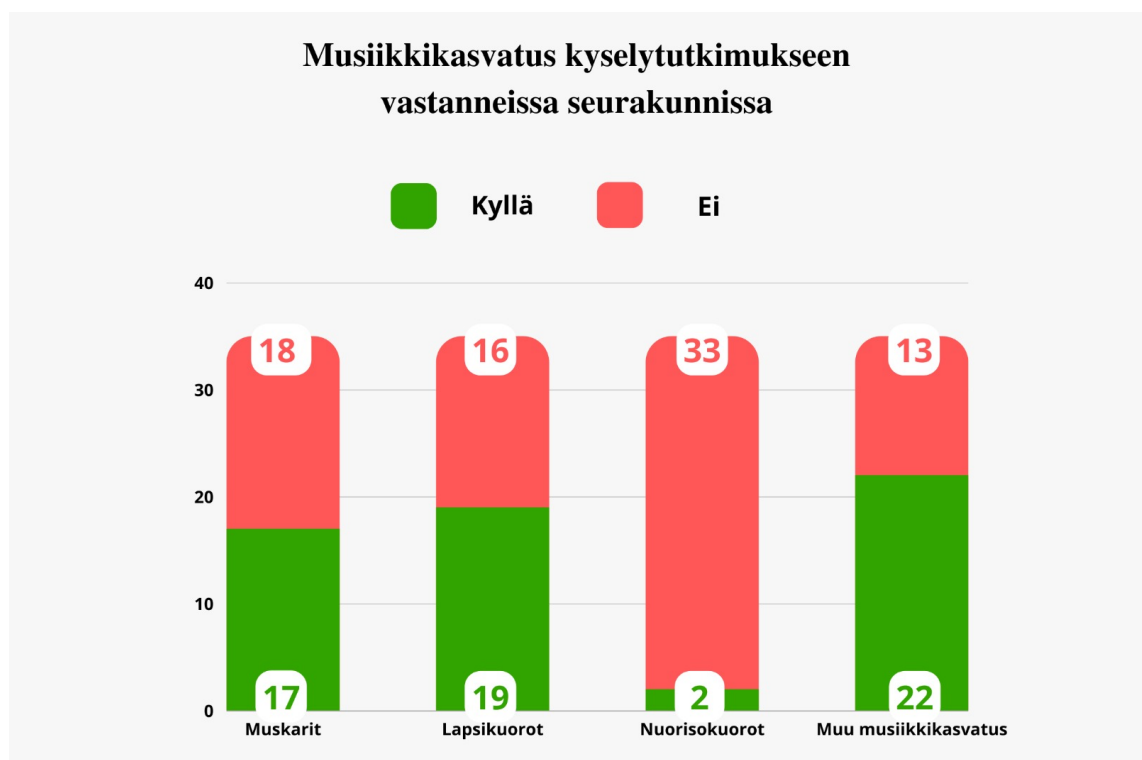
Nuorisokuoroja oli vain kahdessa seurakunnassa, toisessa kaksi ja toisessa yksi. Näin ollen 94,29 prosentissa vastanneista seurakunnista ei ollut nuorisokuoroa. Nuorisokuorotoiminnassa oli mukana toisessa seurakunnassa noin 30 nuorta ja toisessa noin 10. Iältään laulajat olivat yläkouluikäisiä ja sitä vanhempia. Toinen vastaaja mainitsi nuorisokuoron yläikärajaksi 30, toinen ei ollenkaan.

Muskaritoimintaa oli 17 seurakunnassa eli 48,57 prosentissa seurakunnista. Ryhmien määrässä oli suurta vaihtelua yhdestä kahdeksaan mediaanin ollessa 2,5 ja moodin ollessa sekä 1 että 2.

Muskaritoiminnan piirissä oli nollasta sataan lasta. Keskiarvo oli 28 lasta. Kymmenessä seurakunnassa muskareita oli tarjolla kaikille alle kouluikäisille. Neljässä muskarit alkoivat kahdesta tai kolmesta ikävuodesta ja jatkuivat kouluikään saakka. Yhdessä seurakunnassa muskareita oli tarjolla 3–4-vuotiaille, ja osa vastaajista ei osannut kertoa ikäjakaumaa.

22 seurakunnassa on ollut tai on yhä tarjolla jonkinlaista muuta musiikkikasvatustoimintaa kuoron lisäksi tai sijasta. Bänditoimintaa oli 15 seurakunnassa. Bänditoiminnan lisäksi vastauksissa mainittiin musiikkikerhot, käsikelloryhmät sekä ukulele- ja kitararyhmät. Lapsille oli myös tarjolla erilaisia projektipajoja, kuten sävellystyöpaja. Bänditoiminta ja muiden kerhojen toiminta mainittiin projektiluontoiseksi tai epäsäännölliseksi 14 vastauksessa, ja tämän lisäksi kolmessa vastauksessa mainittiin toiminnan olevan koronan vuoksi tauolla.

Alla olevassa taulukossa on koottu yhteen kyselytutkimukseen vastanneiden seurakuntien musiikkikasvatustoiminta prosentuaalisesti.

Taulukko 1.

4.3 Vastaajien pedagoginen tausta, näkemys ja motivaatio

Kyselytutkimuksessa selvitettiin vastaajien pedagogisia taustoja sekä yleisesti musiikkikasvatuksen parissa että tarkemmin lapsikuoron johtamisessa. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa

omista pedagogisista ajatuksistaan lapsikuoron johtamisesta. Niiltä vastaajilta, joiden seurakunnissa oli lapsikuoro, kysyttiin myös tarkempaa motiivia kuoron perustamisen taustalla.

Vastaajista seitsemän kertoi oman yleisen pedagogisen koulutuksensa olevan heikko tai olematon. 22 vastaajaa kertoi käyneensä joko Sibelius-Akatemian tai AMK-tason kanttorin tutkinnon ja pedagogisen osaamisen pohjaavan näihin opintoihin. Lisäksi näistä 22 vastaajasta seitsemällä oli jokin pedagoginen pätevyys. Korkeakoulutason kanttorin opintojen pedagoginen koulutus koettiin hyvin vähäiseksi tai riittämättömäksi 12 vastauksessa. Kahdeksan vastaajaa kertoi käyneensä täydennyskoulutuksessa pedagogiseen osaamiseen liittyen. Täydennyskoulutuksista mainittiin erikseen Lasten keskuksen kurssi sekä Kirkkomusiikkiliiton järjestämät kurssit.

Opiskeluajanani oli minimaalisesti musiikkikasvatuksen opintoja, mutta olen sittemmin osallistunut koulutuksiin.

Olisiko Sibiksessä joku kurssi ollut?

Olen kanttorina toimiessani kouluttautunut myös musiikkipedagogiksi (AMK).

10 vastaajaa kertoi, ettei ole saanut minkäänlaista koulutusta lapsikuoron kanssa toimimiseen. 15 vastaajaa mainitsi korkeakouluopinnot myös lapsikuoro-osaamisen lähteenä, mutta kokemus korkeakouluopintojen riittävyydestä lapsikuoron johtamiseen vaihteli suuresti. Osa vastaajista koki kuoronjohdon opiskelun riittäväksi myös lapsikuoron kanssa toimimiseen, kun taas osa kertoi lyhyen lapsikuoroperiodin olevan riittämätön käytännön työhön. Kaikki vastaajat eivät ottaneet kantaa opintojen kattavuuteen tai riittävyyteen. Täydennyskoulutusta lapsikuoron johtamiseen oli saanut 11 vastaajaa. Täydennyskoulutuksista erikseen mainittiin Kirkon koulutuskeskuksen järjestämät kurssit mutta myös oma aktiivisuus: eräs vastaaja oli käynyt observoimassa lapsikuorotyötä omatoimisesti.

(Kysyttäessä lapsikuoron kanssa työskentelyyn saadusta koulutuksesta): En minkäänlaista.

Työ opettaa tekijäänsä, lisäksi normaalit kuoronjohdon opit pätevät myös lapsiin. Lasten kanssa luonteva oleminen on tärkeä taito.

Pieni kurkistus opiskeluissa sekä jonkin sortin kirkon koulutuskeskuksen kurssi.

Vastaajille annettiin mahdollisuus kertoa vapaasti omista opetuksellisista ja pedagogisista ajatuksistaan ja näkemyksistään. Vastaukset tähän kysymykseen olivat runsaita ja vaihtelevia. Kokonaan vastaamatta jätti seitsemän vastaajaa. Pedagogiset näkemykset jakautuivat pääasiassa kuoroharjoitusten tunnelmaan ja johtajaan liittyviin ajatuksiin sekä tavoitteisiin liittyviin teemoihin. Tunnelmaan liittyvät pedagogiset näkemykset esiintyivät vastauksissa yhteensä 18 kertaa. Laulun ja musiikin ilon merkitys mainittiin 12 kertaa, ja johtajan kyky kohdata lapset ja luoda turvallinen ilmapiiri seitsemän kertaa. Harjoitusten haluttiin olevan lisäksi hauskoja, kaikille saavutettavissa olevia sekä lasten identiteettiä vahvistavia. Kehollisuudesta ja liikkeen merkityksestä lapsikuoron toiminnassa kirjoitti kuusi vastaajaa. Moni vastaaja kirjoitti laajasti eri näkökulmista omia

pedagogisia ajatuksiaan, ja sama vastaaja on voinut mainita vastauksessaan esimerkiksi sekä hauskanpidon että johtajan persoonan merkityksen.

Turvallinen, iloinen, innostunut tilanne, jossa kaikilla on hyvä olla. Kärsivällisyyttä, läsnäoloa ja motivoitumista ohjaajalta.

Lasten kohtaaminen ja positiivinen ja kannustava työilmapiiri.

Ilo, hyvä yhteishenki, rento ja kannustava ilmapiiri. Lasten rohkeisuus kokeilemaan ja olemaan rohkeita, saa myös epäonnistua, jokainen voi olla juuri omanlainen itsensä ja on tärkeä juuri sellaisena kuin on. Kuunteleva, innostava ja lasten asioista välittävä ohjaaja. Sopivan kokoiset tavoitteet. Yhdessä tekeminen.

Tavoitteisiin liittyviä pedagogisia ajatuksia oli kuudessa vastauksessa. Lasten äänenmuodostus ja laulajien tekninen kehittyminen mainittiin pedagogisena tavoitteena viisi kertaa. Vastaajilla oli tarkkoja näkemyksiä varsinkin laulukorkeudesta ja lasten äänestä huolehtimisesta:

Minä tykkään, että lapset laulavat omilla puhtailla äänillään oikealta korkeudelta, ei liian matalalta.

Musiikki ja laatu tärkeitä – äänenmuodostus, intonaatio.

Lasten äänistä tulee pitää huolta. He eivät ole aikuisia, joten aikuisten ääniharjoitukset eivät toimi. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei lapsia laulateta liian matalalta.

Tavoitteisiin liittyivät myös järjestyksenpidosta huolehtiminen, sopiva määrä esiintymisiä sekä ohjelmiston tarkka valinta. Yksi vastaajista piti myös musiikin teorian sopivaa opiskelua hyvänä tavoitteena.

Kuorossa pitää olla kivaa, mutta järjestys. Lapsetkaan eivät loppujen lopuksi pidä siitä jos kuoroharjoitus onkin vaan riehuminen.

Hengellisyyteen liittyvät pedagogiset tavoitteet mainittiin vastauksissa kolme kertaa, ja käytännön asiat lapsien saamisesta kuoroon aina tuolien valintaan sekä eri ikäisten laulajien yhteensovittamiseen esiintyivät vastauksissa seitsemän kertaa.

Lauletaan lapsiäänien korkeudelta lapsille tarkoitettuja lauluja lapsiystävällisessä ympäristössä (ei liian korkeita tuoleja).

(Kysyttäessä pedagogisista tavoitteista): Ai mahdollisessa kuorossa? Että he tulisivat ovesta sisään. Sen jälkeen loput olisi varmaan hienosäätöä.

Niiltä vastaajilta, joiden seurakunnassa oli lapsikuoro, kysyttiin motivaatiota lapsikuoron perustamiseen. Motiiviksi kuoron perustamiseen mainittiin sekä käytännöllisiä syitä jatkuvuudesta uusien kirkkokuorolaisten kasvattamiseen että hengellisiä ja pedagogisia näkemyksiä. Hengellinen kasvatus joko suoraan tai lasten osallistuttamisena seurakunnan toimintaan esiintyi motiivina kahdeksan kertaa. Laulun ilo ja yhteisöllisyys mainittiin vastauksissa viisi kertaa. Yhdeltä vastaajalta

lapsikuoron perustamista odotettiin viran takia, ja toinen vastaaja koki lapsikuoron elävöittävän myös omaa työnkuvaansa. Myös jumalanpalveluselämän elävöittäminen ja ihmisten saattaminen kirkon toiminnan pariin mainittiin vastauksissa. Viisi vastaajaa ei osannut kertoa motiivia, ja osa kuoroista oli perustettu niin kauan aikaa sitten, ettei tarkkaa motiivia ollut tiedossa. Osa vastaajista koki lapsikuoron kuuluvan seurakuntaan ja sen yrittämisen olevan kanttorin velvollisuus.

Lasten hengellinen kasvatus, perheinen tavoittaminen. Perhejumalanpalvelusten elävöittäminen, lasten laulu- ja musiikkikasvatus.

Halusimme antaa lapsille mahdollisuuden osallistua seurakunnan toimintaan laulamalla.

En osaa sanoa mitä silloinen kanttori on tuumannut, mutta minusta lapsikuoroa kuuluu ainakin yrittää.

Kasvattaa tulevia kirkkokuorolaisia.

4.4 Haasteet, esteet ja niistä selviäminen

4.4.1 Haasteet

Kyselyssä ilmenneet lapsikuorotoimintaan liittyvät haasteet voidaan jaotella neljään pääkategoriaan: laulajien vähyys, johtajaan liittyvät syyt, korona sekä laulajien sitoutuneisuus. Näistä laulajien vähyteen sekä johtajuuteen liittyvät syyt olivat jaoteltavissa edelleen alakategorioihin. Lisäksi tutkimustulokset haasteiden osalta pystyttiin jakamaan sen mukaan, ilmentyikö haaste syynä kuoron loppumiselle, vaikeutena tai hidasteena sen perustamisen tiellä vai ongelmana olemassa olevalla kuorolla.

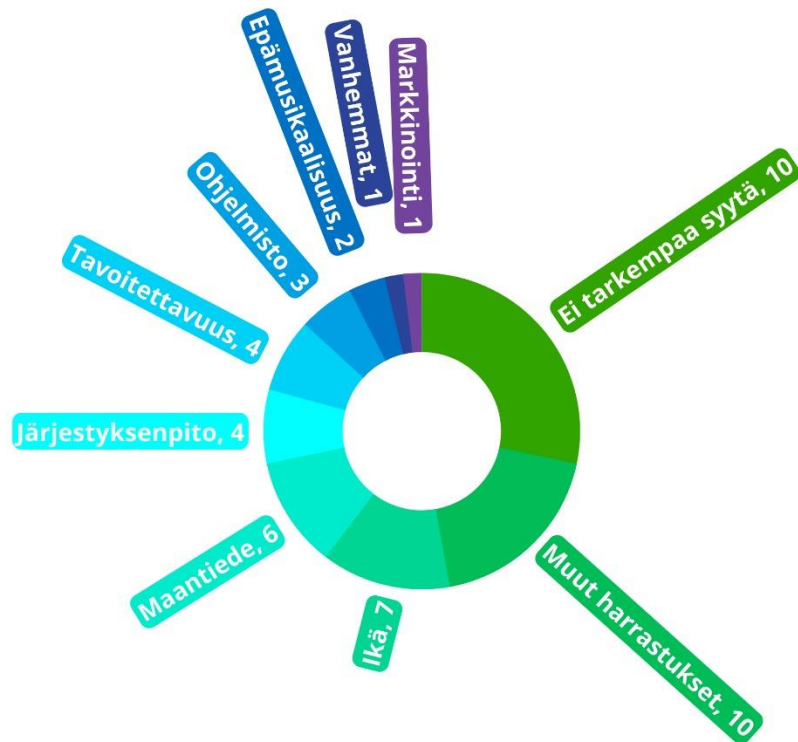
Suurin haaste oli laulajien vähyys, joka mainittiin kyselyn vastauksissa eri muodoissa yhteensä 53 kertaa. Laulajien vähyys oli haaste riippumatta vastaajan seurakunnan lapsikuorotilanteesta: laulajien vähyys ilmentyi sekä syynä kuoron loppumiselle, syynä kuoron perustamattomuudelle, että haasteena toimivalle lapsikuorolle. Syyt laulajien vähäiselle määrälle pystytään jakamaan kymmeneen alakategoriaan (taulukko 2). Vähyys mainittiin haasteena ilman tarkempaa selitystä 15 kertaa, jonka jälkeen eniten mainintoja vähyiden taustasyynä sai lasten kiire ja muut harrastukset, jotka mainittiin yhteensä kymmenen kertaa. Kiire ja muut harrastukset esiintyivät tasaisesti syynä sekä kuoron loppumiselle että haasteena kuorolle.

Olen pitänyt lapsikuoroa monta vuotta. Jonain syksynä lapsikuorolaisia ei vain tullut enää. Luulin, että lapsille tuli liian paljon muita, sitovia harrastuksia.

Olen yrittänyt lapsikuorotoimintaa, mutta siihen ei ollut tarpeeksi tulijoita. Lapsilla on niin paljon harrastuksia.

Vuosien varrella haasteet ovat olleet erilaisia. Aivan viime vuosina lasten musiikillisen suuntautumisen muutos ja ajankäytön haasteet ovat olleet hankalimpia.

Kyselytutkimuksessa mainitut syyt laulajien vähyydelle

Taulukko 2.

Lasten ikään liittyvät syyt laulajien vähyydelle mainittiin haasteena seitsemän kertaa. Suurimassa osassa tapauksista laulajien ikään liittyvät haasteet ovat ongelmana olemassa olevalla lapsikuorolla. Ikään liittyvät vaikeudet olivat moninaisia, mutta eniten mainittiin lasten suuri ikäkauma ja resurssien puute jakaa ryhmää osiin. Vaikka kuoro olisi rajattu alakouluikäisille, kertoi kolme vastaajista tämän olevan liian laaja raja. Myös ryhmän vanheneminen ja uusien, nuorempien laulajien löytäminen koettiin haastavaksi. Yksi vastaaja kertoikin syyksi lapsikuoron loppumiselle lasten vanhenemisen:

Itselläni oli iso lapsikuoro aikanaan. Lapset kasvoivat isoksi, ja muodostin heistä nuorisokuoron.

Maantieteelliset syyt sekä kuljetukset esiintyvät aineistossa yhteensä kuusi kertaa selityksenä laulajien määrän pienyydelle. Lisäksi erikseen mainittiin tavoitettavuus tai kellonaika neljä kertaa. Kaikki näistä korostuivat erityisesti kysyttäessä haasteita kuoron perustamisen aikana. Syynä kuoron perustamattomuudelle maantiede mainittiin kaksi kertaa ja tavoitettavuus kerran.

Haja-asutusseudun kuljetusvaikeudet. Ilta-aikaan tulijoita ei olisi ollut. Kuoroharjoitukset alkaa suoraan koulun jälkeen klo 13:30 koululuokassa.

Haasteena kuljetus. Maaseudulla asutaan kaukana esim. seurakuntatalolta. Kyyti tarpeen.

Lisäksi syynä laulajien vähyydelle mainittiin neljä kertaa järjestyksenpitoon liittyvät syyt. Näistä kaksi oli johtanut kuoron loppumiseen, ja toiset kaksi olivat haasteena olemassa olevan lapsikuoron toiminnassa.

Monenlaiset lapset, joista osalle keskittyminen musiikkiin ja ohjeiden kuuntelu on vaikeaa.

Lapsikuoro kaatui lasten keskinäisiin riitelyihin.

Loput maininnat laulajien vähyyttä selittävinä syinä liittyivät ohjelmistoon, vanhempiin, lasten epämusikaalisuuteen sekä markkinointiin. Ohjelmisto mainittiin kolme kertaa, vanhemmat sekä markkinointi kerran ja lasten epämusikaalisuus kaksi kertaa.

Toinen pääkategoria kyselytutkimuksessa esiintyneistä haasteista on johtajaan liittyvät syyt. Johtajuus mainittiin haasteena yhteensä 11 kertaa. Kuusi kertaa kyseessä olivat resursseihin liittyvät ongelmat, kolme kertaa johtajan vaihtuminen ja kaksi kertaa johtajan motivaatio. Johtajaan liittyvät syyt korostuivat selityksinä sille, miksi kuoroa ei ole perustettu: resurssit mainittiin neljä kertaa syynä perustamattomuudelle, jonka lisäksi molemmat motivaatioon liittyvät vastaukset olivat haaste kuoron perustamisen tiellä.

Oma motivaatio. Jotta lähtisin perustamaan, pitäisi olla yli kymmenen laulajaa sitoutuneena.

Johtajan vaihtuminen koettiin suureksi haasteeksi. Yksi kuoro oli loppunut johtajan vaihtuessa, ja lisäksi toinen kuoro jäänyt perustamatta johtajan tiuhan vaihtumisen seurauksena.

(Kysyttäessä syytä lapsikuoron loppumiselle): Kyllä toimi, mutta toiminta päättyi kanttorin vaihtuessa.

Resurssit mainittiin neljä kertaa kuudesta syynä sille, ettei kuoroa ole perustettu lainkaan. Resursseilla tarkoitettiin vaihdellen vastaajan henkilökohtaisia työaikaan liittyviä resursseja, henkilökohtaisia jaksamiseen liittyviä resursseja tai seurakunnan budjettiin ja työntekijämäärään liittyviä resursseja. Joissakin vastauksissa mainittiin vain sana resurssit, jolloin resurssien tarkempi tarkoitus jäi epäselväksi. Resurssit vaikuttavat myös osaan laulajien vähyyteen liittyvistä syistä: lasten ikään liittyvät syyt koettiin olevan ratkaistavissa kuorosten jakamisella, mutta resurssit eivät riittäneet. Lisäksi ainakin markkinointi, järjestyksenpito sekä kuljetukset liittyvät epäsuorasti resursseihin: resurssien lisääntyessä voidaan palkata apuvoimia kuoron pitoon sekä panostaa markkinointiin. Kysyttäessä kuoron käytännön järjestelyjen hoitamisesta kymmenen vastaajaa seitsemästätoista kertoi vastaavansa kokonaan tai lähes kokonaan kaikesta itse. Kaikki vastaajat olivat kanttoreita.

Perustamisen haasteena on ollut kanttorin osa-aikaisuus.

Suurin haaste on se, että olen ainoa kanttori. Kaikki lapsikuoroon liittyvä täytyy tehdä itse.

(Kysyttäessä, onko lapsikuoron perustaminen ollut esillä seurakunnassa): Ei nyt, resurssipula.

Kolmantena pääkategoriana lapsikuoron toimintaan ja perustamiseen liittyvissä haasteissa oli laulajien sitoutuneisuuden puute. Sitoutuneisuuden puute esiintyi haasteena yhteensä kuusi kertaa, ja se oli selvästi erillinen syy laulajien vähyydestä. Sitoutuneisuus mainittiin neljä kertaa haasteena olemassa olevalle kuorolle ja kaksi kertaa syynä kuoron loppumiselle. Osassa kuoroista laulajia kyllä riitti vuodesta toiseen, mutta vaihtuvuuden suuri volyymi aiheutti epävarmuutta toimintaan ja stressasi johtajia. Verrattuna laulajien vähyyteen sitoutuneisuuden puute haasteena ei siis estä itsessään kuoron perustamista, mutta hankaloittaa kuoron toimintaa pitkällä aikavälillä.

Lasten vaihtuvuus on suurta. Osa on ollut mukana vuosia, mutta liikennettä sisään ja ulos on paljon, eikä esiintymisiin välttämättä aina löydy isoa kokoonpanoa.

Laulajien innostus hiipui, lasten sitoutuneisuus oli sellaista, että harjoituksissa oli kivaa, mutta esiintymiset olivat arpomista.

*Nykyinen ihminen sitoutunut heikosti alkuinnostuksen jälkeen. Ei aina ole selvitty. Välillä lopah-
tanut.*

Neljäs pääkategoria haasteissa lapsikuorotoiminnan tiellä oli korona. Korona mainittiin vastauksissa viisi kertaa. Kaikissa vastauksissa korona oli rokottanut kuorojen laulajamääriä ja hankaloittanut olemassa olevan kuoron työskentelyä.

Korona vaikutti oleellisesti, ei leirejä, edes harkkoja alussa, yhteisiä ruokailuja. Moni jäi silloin pois.

Ennen koronan puhkeamista kuoron vahvuus oli jo 15 lasta, koronan jälkeen 6–10 lasta. Mennään kuitenkin eteenpäin...

4.4.2 Ratkaisukeinot kuoronjohtajan näkökulmasta

Kyselytutkimuksessa kysyttiin lapsikuorotoiminnassa ilmenneiden haasteiden lisäksi keinoja, joilla haasteet ovat selätetty. Laulajien vähyyks oli eniten mainittu haaste lapsikuoron toiminnassa sekä yleisin syy sen perustamattomuudelle. Vaikka laulajien vähyyteen esitettiin myös paljon toimineita ratkaisukeinoja, kymmenestä alakategoriasta viisi jäi vaille ratkaisuja kyselytutkimuksen vastauksissa: lasten kiireeseen, ohjelmistoon, vanhempiin, järjestyksenpitoon sekä lasten epämusikaalisuuteen ei löytynyt yhtäkään ratkaisuehdotusta kyselytutkimuksessa. Sen sijaan maantieteelliset syyt, markkinointi ja lasten ikään liittyvät haasteet oli onnistuttu ratkaisemaan lukuisin eri keinoin.

Maantieteeseen ja kuljetuksiin liittyviin haasteisiin ratkaisuna oli käytetty harjoituksia tai kuoroparkkia suoraan koulun jälkeen koululuokassa. Harjoitukset heti koulun jälkeen koulun tiloissa toimi ratkaisuna myös kellonaikaan ja tavoitettavuuteen liittyvissä ongelmissa. Kuoroparkki toimi lisäksi markkinointikeinona: parkki itsessään ei ole kuoro, vaan on väylä kuoroharrastukseen.

Markkinointiin oltiin sosiaalisen median ja seurakunnan omien tiedotuskanavien lisäksi käytetty laajasti eri keinoja. Seurakunnan lapsityön syntymäpäiväjuhlia sekä seurakunnan kerhoja oli onnistuneesti käytetty kuoron markkinointiin. Tärkein yksittäinen markkinointikanava oli kyselytutkimuksen vastauksissa koulu. Koulussa käytiin henkilökohtaisesti esittelemässä kuoroa, viemässä laulukirjoja sekä esitteitä ilmoitustauluille.

Kanttori käy jakamassa kaikille 2-luokkalaisille Laulutuli-laulukirjat koululla. Samalla ollaan laulettu, olen kertonut kuorosta ja jakanut kuoromainoksia oppilaille. Sitä kautta on tullut eniten uusia kuorolaisia.

Aluksi ei tullut ketään... Kun aloin käydä henkilökohtaisesti kouluilla mainostamassa toimintaa, niin kuoro lähti käyntiin.

Laulajien vähyyteen ilman tarkempia perusteluja sen syistä annettiin ratkaisukeinoiksi hyvä suunnittelu, laulajien sisarusten ja kavereiden mukaan houkuttelu, johtajan oman lapsen ystävien mukaan ottaminen sekä isojen sisarussarjojen kuoroon saaminen. Laulajien ikään liittyvät ongelmat oli ratkaistu jakamalla kuoro kahtia ja antamalla isommille lapsille kuoroisosien rooleja. Kumpikaan näistä keinoista ei kuitenkaan vastaajien mukaan ratkaissut ongelmia kokonaan. Kuoron jakaminen ei välttämättä onnistu resurssien takia, ja kuoroisosuudesta innostuu vain osa lapsista. Toisaalta kuoroiset koettiin apuna resurssipulan kanssa.

Joku isompi on jäänyt ”kuoroiseksi”, mikä on ollut tosi hyvä apu ja isommille motivaattori jatkaa mukana, mutta kaikilta se ei luonnistu.

Johtajaan liittyvät haasteet ja ongelmat saivat kyselyssä eniten ratkaisuehdotuksia. Ainoastaan johtajan vaihtumiseen ei esitetty minkäänlaisia ratkaisukeinoja. Johtajan motivaatioon ja yleisiä ehdotuksia johtajan roolin helpottamiseen tuli laajasti. Apukeinoina mainittiin luova ajattelu, tekemisen meininki, sopeutuminen, monipuolisuus, tavoitteiden realistisuus, sitkeys, kompromissit sekä rukous.

Haasteista on selvitty luovalla ajattelulla ja tekemisellä. En ole ottanut liian suuria tavoitteita. Olen sopeutunut tilanteeseen ja tehnyt monenlaisia juttuja kuorolaisten lähtökohdat huomioiden.

Kaikesta selviää hyvällä suunnittelulla.

Johtajan resursseihin oli käytetty ratkaisukeinoina toisen aikuisen tai vanhemman lapsen apua. Apujoukkoihin kuuluivat useimmiten lasten vanhemmat, seurakunnan lastenohjaaja tai nuorisohjaaja, isonen tai kuoroisonen. Apua oli saatu myös kouluilta ja naapuriseurakunnista. Koulut ja muut seurakunnat koettiin apuna silloinkin, jos resurssipula oli seurakunnalla eikä spesifisti johtajalla. Yhteistyötä muiden seurakuntien kanssa toivottiin lisää.

(Kysyttäessä, ketkä ovat apuna kuoron käytännön järjestelyistä): *Rehtorit, koulujen iltapäiväkerhon ohjaajat, siivoojat, vanhemmat, kunta.*

Kanttori päävastuussa. Viimeisen vuoden aikana mukana on ollut myös vähän vanhempi ”kuoroisonen”. Kuoroleirejä on toteutettu yhdessä naapuriseurakunnan kanssa, jolloin mukana toinen ohjaaja, ja apuna myös vanhempia.

Sitoutuneisuuden puutteeseen annettiin vain yksi käytössä oleva ratkaisu: kuoroleirit. Sen sijaan ideoita sitoutuneisuuden lisäämiseksi ja kuorotoiminnan rakentamiseksi kohti pitkäaikaista jatkumoa oli paljon. Kuoroleirien lisäksi tapahtumat, konsertit ja perhemessut, matkat ja yhteistapahtumat muiden kuorojen kanssa mainittiin konkreettisina, kohtuullisen helposti järjestettävänä keinoina lapsikuoron toimintaan sitouttamisessa. Pitkäjänteisempiä keinoja olivat säännöllisyys, näkyvyys seurakunnan ja kunnan eri kanavissa, kuoron iso volyymi eli paljon laulajia, lasten viihtyvyyteen panostaminen sekä sinnikäs rekrytointi ja kanttorin ajankäytön hallinta.

Yhteistyö seurakunnan lapsityön kanssa koettiin merkittäväksi tekijäksi kuoroon sitouttamisessa ja pitkäjänteisen kuoropolun saavuttamisessa. Kontaktia seurakunnan varhaiskasvatustyöntekijöiden sekä lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden kanssa pidettiin tärkeänä. Myös lapsityön arvostus seurakunnassa sekä työntekijöiden hyvä ilmapiiri mainittiin keinoina pitkäjänteisen kuorotoiminnan kasvattamiseen. Työntekijöiden motivoituneisuus ja sitoutuneisuus johtavat erään vastaajan mielestä myös johtajan pysyvyyteen, mikä taas johtaa kuorolaisten sitoutumiseen.

Yhteistyö lapsityön kanssa on elintärkeä. Osallistuminen kuorona heidän tilaisuuksiin toimii mainoksena kuorosta.

Tärkeää on, että oma työnkuvani ja sen arvostus säilyy sekä kunnan että seurakunnan puolesta sellaisena, että toiminta voi jatkua (...)

Lisäksi kuoropolkuajatus mainittiin keinona rakentaa lapsikuorosta pitkäaikainen jatkumo: seurakunnan musiikkikasvatus lähtisi jo muskarista, ja kuoroja olisi tarjolla kaiken ikäisille. Käytännössä kuoropolun toteuttaminen oli erään vastaajan mukaan osoittautunut haastavaksi:

On osoittautunut käytännössä äärimmäisen haasteelliseksi.....Yleensä polku menee niin, että lapsikuoroon saapuu erittäin innokas 1- luokkalainen, käy kuorossa innokkaasti seuraavat 3-4 v ja sitten esiteininä & teininä lopettaa....ja kun koulut vaihtuvat, paikkakunta vaihtuu....Ja sitten joutaja aloittaa saman " koulutuksen" alusta, uuden mahdollisen polun alusta.....

Korona haasteena oli ratkaisujen ulottumattomissa. Pandemiasta huolimatta kuoroja oli yritetty ylläpitää ja elvyttää vaihtelevin tuloksin.

Korona-aikana kuoroa pidettiin hetken pystyssä parin-kolmen laulajan voimin, kunnes taas saatiin houkuteltua uusia ja vanhojakin laulajia mukaan.

4.4.3 Kaivatut apukeinot

Apua seurakunnan lapsikuoron perustamiseen tai lapsikuorotoiminnan ylläpitoon ja kehittämiseen kaipasi suurin osa vastaajista: 22 vastaajaa kertoi jonkin ideansa tai toiveensa. Kysymykseen apukeinoista tuli laaja skaala vastauksia, mutta yhteistyö koulujen kanssa sekä resurssien lisääminen eri muodoissa korostuivat vastausten joukossa. Koulujen kanssa yhteistyötä toivoi yhdeksän vastaajaa, ja koulut olivat kaikkein halutuin taho auttamaan lapsikuorotoimintaa. Kouluilta toivottiin apua niin markkinointiin sekä laulamiseen innostamiseen kuin myös kuoron järjestämiseen koulun tiloissa. Seitsemän vastaajaa mainitsi toivottuna apukeinona ainoastaan koulun yhteistyökyvyn tai tuen tarkentamatta sen enempää, minkälaista yhteistyötä koulun taholta toivotaan.

Yhteistyö koulun kanssa.

Yhteistyö koulujen kanssa on tärkeää. Kuoron voi aloittaa vaikka koulun kerhotoimintana koulun tiloissa.

Lisäresursseja halusi suoraan seitsemän vastaajaa. Resurssien kaipuun alle voidaan kuitenkin laskea myös koulutuksen tarve sekä osittain toive yhteiskuorotoiminnasta, jolloin lisäresursseja toivovien määrä kasvaa kolmeentoista vastaajaan. Apua kuorolaisten vanhemmilta tai vapaaehtoisilta toivoi kaksi vastaajaa, ja seurakuntalaisten tukea yksi vastaaja. Eri muodoissa apukäsiä kuorotoimintaan toivottiin yhdeksässä vastauksessa, joista kuudessa apukäsiä toivottiin seurakunnan sisältä. Vastaajat kaipasivat apukäsiä niin kuoron harjoituksiin kuin leireillekin. Apua toivottiin erityisesti seurakunnan varhaiskasvatukselta sekä lapsi- ja nuorisotyöltä, mutta myös lisää kanttoreita, oman viran kokoaikaistamista sekä kirkkoherran tukea kaivattiin. Kaksi vastaajaa kirjoitti lisäresurssitoiveidensa perään, etteivät toiveet ole mahdollisia.

Jotta saisi tukea sekä kirkkoherralta, että muilta lasten kanssa toimivilta. Esimerkiksi kuoroleiri lasten- tai varhaisnuoriso-ohjaajan kanssa on loistava yhdistelmä. Itse saa keskittyä kuorojuttuihin ja toinen ammattilainen järjestää erilaisia hetkiä.

Kerhopuolella voisi olla vaikka kysely, että olisiko ylipäätänsä kiinnostusta lapsikuorotoiminnalle. Tosin, yksinään ollessani resursseja pitäisi miettiä uudestaan. Apuvoima olisi ihan jees, mutta sitä ei voi järjestää (=ei ole resursseja siihen).

Virka pitäisi kokoaikaistaa ja siihen ei ole seurakunnassa varaa

Kolme vastaajista esitti toiveen lisäkoulutuksesta. Koulutuksen tarvetta tai sen laatua ei eritelty tarkemmin kahdessa vastauksessa, mutta yksi vastaaja kertoi kaipaavansa mahdollisuutta seurata ”paremmin menestyvien” seurakunnan lapsikuorojen työtä. Samoin kolme vastaajaa kaipasi yhteistä toimintaa muiden kuorojen kanssa, pääasiassa toisten lähiseurakuntien lapsikuorojen kanssa. Yhteistoiminnalta toivottiin apua stemmalaulantaan, säestämiseen sekä ideoiden ja ohjelmiston jakamiseen. Myös yhteistyötä toisten johtajien kanssa kaivattiin

yhteiskuo-rotoiminnan kautta. Yksi vastaaja esitti lisäksi toiveen kiertävistä säestäjistä seurakunnan lapsikuoroissa.

Yhteiskuo-rotoimintaa , jotta voitaisiin varovasti aloitella kaksi-äänisyyttä tai kaanon laulua. Kiertäviä säestäjiä...

Yhteistyö ja kokemusten jakaminen muitten lapsikuorojohtajien kanssa

4.4.4 Kirkkomusiikkiliiton rooli auttajana

Kyselyssä kysyttiin lisäksi, miten vastaajien mielestä Kirkkomusiikkiliitto voisi auttaa lapsikuorojen toiminnassa tai perustamisessa. Verrattuna ideoihin yleisistä apukeinoista kysymys Kirkkomusiikkiliiton apukeinoista sai vähemmän vastauksia: 16 vastaajaa esitti ideoita suoraan Kirkkomusiikkiliitolle. Ehdotukset Kirkkomusiikkiliiton apukeinoista myös erosivat toiveista yleisistä apukeinoista. Kirkkomusiikkiliiton kautta ei toivottu apua koulujen saavutettavuuteen, ja lisäresursseja taloudellisen tuen muodossa toivoi vain yksi vastaaja. Lisäksi toinen vastaaja kertoi saaneensa Kirkkomusiikkiliitolta tukea yhteisten kuoroleirien järjestämiseen.

Tukemalla yhteistyöprojekteja ja omaakin toimintaa taloudellisin avustuksin.

Ollaan saatukin tukea yhteisten kuoroleirien järjestämiseen.

Eniten esiintyvät ideat apukeinoista olivat koulutuspäivät, apu ohjelmiston kanssa sekä lapsikuorotapahtumat. Yhteisiä koulutuksia toivoi seitsemän vastaajaa. Koulutuksilta toivottiin apua matalan kynnyksen kuoronjohtoon sekä kokeneiden johtajien ja aloittavien johtajien tapaamisia. Toiveita muiden johtajien tapaamisesta esiintyi suoraan neljässä eri vastauksessa, jonka lisäksi toiveet koulutuspäivistä ja osittain myös lapsikuorotapahtumista voidaan ajatella liittyvän myös muiden johtajien tapaamiseen. Yhteisiä ideointipalavereita kaivattiin koulutuksien sisällä. Koulutusmahdollisuuksia toivottiin ilman tarkempia kuvauksia neljä kertaa.

Kokeneiden konkareiden ja aloittelijoiden yhteispalaverit.

Koulutusta matalan kynnyksen kuoron johtoon.

Järjestämällä yhteistyömahdollisuuksia, esim. lapsikuorotapahtumia sekä kanttoreille koulutus-/ideapäiviä lapsikuoro-toimintaan liittyen.

Ohjelmiston etsimiseen liittyviä apukeinoja toivoi niin ikään seitsemän vastaajaa. Lisäksi yksi vastaaja toivoi Kirkkomusiikkiliiton toimivan ideapankkina, jonka voi tulkita tarkoittavan myös ohjelmistoon liittyviä ideoita. Toiveissa esiintyivät uudet julkaisut, suoraan kuoroille lähetettävät nuotit sekä mahdollisimman helpot laulut.

Uusia julkaisija eri tasoille ja kokoisille lauluryhmille/kuoroille

Lähetämällä materiaalia harjoitettavaksi.

Kirkkomusiikkiliiton järjestämiä lapsikuorotapahtumia toivoi kuusi vastaajaa. Tapahtumilta toivottiin niin ikään matalaa kynnystä: sekä kustannusten että maantieteen kannalta tapahtumien toivottiin olevan helposti saavutettavissa. Tapahtumia toivottiin järjestettävän eri puolilla Suomea, ja niiden haluttiin olevan joko lyhytkestoisia tai edullisia kustannuksiltaan. Myös kyselyn aikaan tulossa oleva Hyvinkään lapsikuorotapahtuma sai kiitosta yhdeltä vastaajalta.

Lapsikuorotapahtumia eri puolilla Suomea, helposti saavutettavia yhden päivän juttuja.

Koulutusta ja lapsikuoropäiviä vuosittain esim joka toinen vuosi pohjoisessa, joka toinen vuosi Etelä-Suomessa. Kiitos etukäteen ensi viikonlopun lapsikuoropäivistä Hyvinkäällä. Edullinen hinta auttaa perheitä lähettämään lapsensa.

4.5 Toiveet tulevaisuudelle

Kysyttäessä toiveista ja unelmista oman seurakunnan lapsikuorotoimintaan liittyen, vastausten kirjo oli hyvin laaja. 35 vastaajasta neljä jätti kysymykseen vastaamatta. Kaksi vastaajaa mainitsi toiveita kyllä olevan, mutta resurssien olevan esteenä niiden toteutumiselle. Toiset kaksi vastaajaa toivoi kuorolle toista johtajaa itsensä tilalle. Kolme vastaajista oli lähellä eläkeikää, ja heidän toiveensa kohdistuivat joko kuoron jatkumiseen tai lapsikuoron perustamiseen uuden kanttorin tai seurakuntaliitosten myötä. Seurakuntaliitoksen myötä alkava lapsikuorotoiminta mainittiin myös kahdessa muussa vastauksessa.

Toivon, että joku muu kuin minä voisi pitää seurakunnan lapsikuoroa.

Nuoremmat yrittäkööt, olen jo 60.

Edessä on seurakuntaliitos, ja odotan, että uudessa työyhteisössä asia on paremmin hoidossa.

Kuusi vastaajaa esitti toiveenaan lapsikuoron perustamisen, mutta heistä kolme ei pitänyt toivetta omien sanojensa mukaan realistisena.

(Kysyttäessä toiveita lapsikuoroon liittyen): Perustaa vähintään 15 kuorolaisen kuoro.

Olisihan se ihan mukavaa, jos omassa seurakunnassani olisi lapsikuorotoimintaa, mutta kiinnostus seurakuntakuoroon saattaa olla aikas pientä (tämä on oma aavistus).

Lisää laulajia ja innokkaita lapsia toivottiin suoraan neljässä vastauksessa, mutta tämän lisäksi kuorotyön laajenemisesta, nuorisokuoron perustamisesta ja muskareiden aloittamisesta haaveiltiin myös neljässä vastauksessa. Kuorotyön jatkumista vireänä, sen kehittymistä ja innokkaiden lapsien sitouttamista kuorotyöhön leirien ja konserttien avulla toivoi kymmenen vastaajaa. Myös yhteistyötoiveet muiden seurakuntien, koulun sekä muiden kuorojen kanssa korostuivat vastauksissa.

Että voisi olla monta ryhmää eri puolella kaupunkia, yhteisiä esiintymisiä ja leirejä. Kasvu muskarista eskarikuoroon, lapsikuoroon ja nuorisokuoroon/bändiin.

Jos aika riittäisi, olisi hienoa jos saisin perustettua myös nuorisokuoron, johon lapsikuorosta yli kasvaneet nuoret voisivat jatkaa. Haaveissa on myös erilaisia yhteistyöprojekteja alueen muiden lapsikuorojen kanssa, kuten yhteiskonsertteja, kuoroleirejä ja matkoja, osallistuminen laulujuhille sekä ulkomaanmatka.

Toiveissa näkyi myös pienenevät resurssit. Kolmessa vastauksessa toivottiin lapsikuorotyön jatkumista tai kasvattamista vähenevistä resursseista huolimatta. Seurakuntaliitokset nähtiin myös resursseja heikentävänä tekijänä, vaikka osa vastaajista koki liitokset mahdollisuutena.

Toivon, että saamme ylläpidettyä toimintaa, vaikka resurssit niukkenevat (ja liitokset suurentavat seurakuntaa)

Vastauksissa esiintyi lisäksi toiveet perheiden löytämisestä seurakunnan toimintaan lapsikuoron kautta. Viidessä vastauksessa mainittiin joko vanhemmat tai huoltajat. Heiltä toivottiin lisää aktiivisuutta, ja koko perheen toivottiin löytävän seurakunnan toiminnan pariin lapsikuoron kautta.

Toivon, että lapsikuoro jatkuu vireänä ja innostavana ja lapset nauttivat laulamisesta ja löytävät sen kautta paikkansa seurakunnassa - ja myös heidän perheensä.

Myös pedagogisia ja taiteellisia tavoitteita kerrottiin. Neljällä vastaajalla oli pedagogisia toiveita lapsikuoronsa tulevaisuudelle, ja taiteellisia tavoitteita kertoi viisi vastaajaa. Näistä vastaajista kaikki esittivät myös kuoron toiminnan jatkumoon tai lasten sitouttamiseen liittyviä toiveita.

Taidollisesti minulle riittää jos opitaan laulamaan kaanonissa mutta hyvällä ja luonnollisella äänenkäytöllä. Toivon, että kuorolaiseni oppivat käyttämään kehittyvää ääntään ja että laulamisesta tulee heille luonteva tapa ilmaista itseään.

Onnistuneita oppimisen kokemuksia. Mieleen jääviä julk. Tilaisuuksia. Hyviä muistoja lapsille.

4.6 Tulokset tiivistettynä

Kyselytutkimuksen vastausten perusteella 19 kyselyyn vastanneista seurakunnista oli lapsikuoro. Tämä tarkoittaa hieman yli puolia vastanneista seurakunnista. Lapsikuoroa edelsi muskaritoiminta lähes yhtä monessa seurakunnassa, mutta vain kahdessa oli tarjolla nuorisokuoro lapsikuoron jälkeen. Kuusi vastaajaa toivoi lapsikuoron perustamisen olevan mahdollista omassa seurakunnassaan, mutta vain kolme heistä pitivät toivetta realistisena.

Selkein haaste kuorotyölle oli laulajien vähyys. Vähyiden syinä eniten mainittiin lasten kiire ja muut harrastukset, ikään liittyvät syyt sekä maantieteelliset ja tavoitettavuuteen liittyvät syyt. Ottaen huomioon, että lasten kiire ja muut harrastukset olivat suurin tarkasti mainittu syy laulajien vähyydelle, vaikuttaa se olevan myös hankalin ratkaista: ratkaisuehdotuksia tähän haasteeseen ei

tullut. Osaltaan lasten kiireinen aikataulu on myös sitouttamiseen liittyvä haaste, sillä seurakunnan lapsikuoron pitäisi olla lapsen harrastuksien seassa ryhmä, johon ensisijaisesti halutaan osallistua. Vastauksissa, joissa kerrottiin maantieteeseen tai kuljetuksiin liittyvistä ongelmista, esiintyi myös eniten suoria ratkaisukeinoja näihin. Vastauksista voi päätellä, että maantieteelliset syyt kuuluvat helpommin ratkottaviin haasteisiin lapsikuoron perustamisessa.

Laulajien suuri ikähaarukka vaatisi vastaajien mukaan useamman kuin yhden kuoron pitämistä, minkä esteenä usea vastaaja mainitsi olevan resurssit. Myös johtajaan liittyvät haasteet koskivat johtajan ja seurakunnan resursseja. Resursseja käsiteltiin lisäksi vastaajien toiveissa lapsikuorotyölle, sillä vastaajista 13 toivoi lisää resursseja työhönsä. Resurssipulaan esitettiin ratkaisuna muun muassa kouluyhteistyötä, lasten vanhempia ja isompia lapsia sekä seurakunnan muita työntekijöitä ja yhteistyötä naapuriseurakuntien kanssa.

Ristiriitainen suhde kouluihin nousi esiin kyselytutkimuksen vastauksissa. Koululta toivottiin paljon apuja ja sitä joissain seurakunnissa myös saatiin, mutta toisaalta kaikkialla koulua ei pidetty mahdollisena yhteistyötahona. Kaikille vastaajille ei ollut selvää, voiko kouluun olla yhteydessä seurakunnan lapsikuoron näkökulmasta.

Sitoutuneisuuden puute mainittiin kyselyssä useasti suurena haasteena kuoron perustamiselle tai jatkuvuudelle, ja laulajien vaihtuvuus lapsikuorossa oli vastausten perusteella suurta. Kuitenkin lapsikuorotyön laajenemisesta ja elävöittämisestä haaveili noin puolet vastaajista, ja sitoutuneisuuden lisäämiseksi vastaajilla oli lukuisia eri ideoita kuoroleireistä aina yhteistyön lisäämiseen seurakunnan varhaiskasvatustyöntekijöiden kanssa.

Kyselyn tutkimustuloksissa nousi esiin viisi laajempaa teemaa: resurssit ja niiden puute, johtajuus, kouluyhteistyö, laulajien saaminen kuoroon sekä laulajien sitouttaminen kuoroon. Näitä teemoja edelleen yhdistellen tutkin seuraavassa luvussa johtajuutta, kouluyhteistyötä sekä laulajien sitouttamista. Resursseja voidaan tarkastella osana johtajuuteen liittyviä haasteita, joihin kuuluvat lisäksi motivaatio, johtajan persoona ja taidot, koulutus sekä mahdollinen lapsikuoron johtajuuden delegointi. Koulun ja seurakunnan lapsikuoron välinen yhteistyö on kyselyn tutkimustulosten perusteella erittäin toivottua, mutta yhteistyön raamit ovat epäselvät.

Kouluyhteistyön mahdollisuuksia tutkin kyselyn tulosten lisäksi seuraamani Ismo Savimäen koulurekrytointikäynnin kautta. Etsin myös vastausta kysymykseen, mitä kanttori tai seurakunnan lapsikuoro saa koulussa tehdä ja kenellä on asiasta päätösvalta. Laulajien rekrytointi ja sitouttaminen liittyvät vahvasti toisiinsa, ja laulajien vaihtuvuus nousi esiin suurena haasteena kyselyn tutkimustuloksissa. Tarkastelen sitouttamista ensin rekrytoinnin ja markkinoinnin kautta, jonka jälkeen käsittelen psykologisen omistajuuden ja yhteisöllisyyden merkityksiä lapsikuorossa. Lopuksi tutkin, miten kyselyssä esiin noussut projektiluontoisuus saattaa vaikuttaa seurakunnan lapsikuorojen tulevaisuuteen.

5 KYSELYN TULOKSET ASiantuntijahaastattelun JA LÄHDEKIRJALLISUUDEN VALOSSA

5.1 Johtajuuden suuri merkitys

5.1.1 Kirkon ja seurakunnan tuki sekä kanttorin resurssit

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on instituutio, jonka strategiset päätökset vaikuttavat kaikkiin seurakuntiin ja jokaiseen kanttoriin. Kirkko on julkaissut vuonna 2020 uuden strategian, joka ulottuu vuoteen 2026 saakka. Ovet auki -teemaisessa strategiassa määritellään myös kirkon misio. Sen mukaan kirkon perustehtävä on ”edistää Jumalan valtakuntaa ja julistaa Jeesusta Kristusta maailman pelastajana”. Ovet auki -strategia tiivistetään kirkon nettisivuilla seuraavasti:

Ovet on pidettävä auki, edelleen on lähdettävä liikkeelle ihmisten keskuuteen ja kutsuttava ihmisiä sisään. Kirkon ovet eivät voi olla kenellekään kiinni. Tässä ajassa ovien auki pitäminen on erityisen tärkeää. Kirkon tehtävä ei ole pelkästään avata ovia tässä maailmassa vaan avata ovi Kristuksen kautta taivaaseen. Siihen vaaditaan rohkeutta, näkyä, tahtoa ja yhteistä sitoutumista. (Ovet auki -strategia).

Kirkon strategiassa on huomioitu väestönmuutos sekä muuttunut uskontosuhtautuminen ikärakenteen perusteella, ja myös kasvatustyö mainitaan muutamassa eri kohdassa:

Edistämme lasten ja nuorten osallisuutta, perheiden hyvinvointia ja ylisukupolvista vuorovaikutusta.

Pidämme vahvasti esillä näkökulmaa lasten mukanaan tuomasta tulevaisuudesta.

Ulospäin suuntautuvan toiminnan tulisi korostua erityisesti nuoren sukupolven tavoittamisessa. (Ovet auki -strategia).

Yllä olevista lainauksista huolimatta selkeää strategista suuntautumista kohti kasvatustoimintaa ei julkaisussa esitetä. Myöskään musiikin merkitys ei käy ilmi kirkon strategiassa, eikä sanaa ”musiikki” mainita 26-sivuisessa strategiassa kertaakaan. Sen sijaan Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisussa vuodelta 2015 esitetään suora toive musiikkikasvatuksen sisällyttämisestä seurakuntien strategioihin:

Seurakuntien strategioita ja toimintasuunnitelmia tehtäessä olisi hyvä laatia myös musiikkikasvatussuunnitelma, jossa lähtökohtana on lapsen näkökulma. Lasten osallisuudesta, osallistumisesta ja oikeuksista käsin mietitään, mikä on musiikkikasvatuksellisesti parasta lapselle. (Lapsi ja musiikki seurakunnassa, 46).

Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisu on tekijöittensä mukaan kehittämismateriaali. Se ei siis ole Kirkon muusta strategiasta erillinen musiikkikasvatusta koskeva strateginen julkaisu.

Tämän tutkimuksen kyselyn vastauksissa korostuivat kanttorien kokemat resursseihin liittyvät haasteet. Ongelmia koettiin toisaalta henkilökohtaisessa jaksamisessa ja ajankäytössä, mutta

toisaalta haasteet näkyivät vastaajien mielestä myös laajemmin oman seurakunnan tai koko kirkon resurssien heikkenemisenä. Tukea kaivattiin niin seurakunnan muilta työntekijöiltä, kirkkoherralta kuin myös vapaaehtoisilta. Kati Tervo-Niemelän suorittaman AKI-liittojen vuonna 2018 tehdyn jäsentutkimuksen mukaan kanttoreista 31 prosenttia kärsi välillä tai jatkuvasti jaksamisongelmista, ja verrattuna pappeihin kanttorit kokivat työuupumusta kaksi kertaa useammin (Tervo-Niemelä 2018). Oman kyselyni tutkimustulokset ovat siis varsin linjassa jäsentutkimuksen kanssa. Kanttorit kokivat AKI-liittojen jäsenkyselyn mukaan suurta tyytymättömyyttä palkkaansa ja seurakuntien leikkausten kohdistuneen liiallisesti musiikkitoimintaan.

Henkilökohtaisten resurssien takana on yleensä taloudellisia tekijöitä, jotka koskettavat koko seurakuntaa. Kirkon laskeva jäsenluku tuottaa haasteita talouden tasapainossa pitämiseen, ja kirkon omien ennusteiden mukaan vuonna 2025 suomalaisista kuuluu kirkkoon noin 3 516 000 ihmistä, kun vuonna 2022 kirkon jäseniä on vielä 3 646 000 (Kirkon tilastot 1). Viimeiset neljä vuotta kirkon tuloslaskelmat ovat olleet yhä ylijäämäisiä (Kirkon tilastot 2), mutta laskeva jäsenluku on suuri, yhä ratkaisematon ongelma Kirkon talouden ylläpidossa. Tilanne eri seurakuntien kesken vaihtelee suuresti, ja moni seurakunta kärsii budjettivajeesta. Tarkkaa tietoa siitä, kuinka paljon seurakunnat käyttävät rahaa lapsikuoroihin, ei löydy ainakaan Kirkon talouskatsauksista, seurakuntayhtymien talouskatsauksista tai niistä seurakuntien talouskatsauksista, jotka olivat helposti saatavilla. Kyselyn vastauksista ja kirkon julkisista taloustiedoista voi kuitenkin päätellä henkilöstökulujen säästöjen näkyvän myös seurakunnan lapsikuorotyössä.

Kyselyn vastaajien ehdotukset resurssipulasta selviämiseen liittyivät suurimmaksi osin henkilökohtaisiin resurssiongelmiin. Usein mainittiin myös vanhempien kuorolaisten vastuuttaminen enenevässä määrin kuoron toiminnoista ja pienemmistä kuorolaisista huolehtimisesta. Toisaalta usea vastaaja koki kuorolaisten laajan ikähaarukan ongelmallisena nimenomaan resurssien näkökulmasta, sillä ratkaisuna koettiin toisen kuoron perustaminen. Hannu Norjanen mainitsee tohtorin tutkinnon kirjallisessa työssään (2015) vanhempien kuorolaisten vastuun kantamisen kuuluvan protestanttiseen perinteeseen. Samalla hän kirjoittaa eri-ikäisten lasten kohtaamisen tarkeudesta:

Protestanttisen poikakuoron kasvatusajatuksessa isommat opettavat pienempiään ja saavat kuoronjohtajan valvoessa pieniä vastuutehtäviä. Kuorolaiset toimivat ryhmissä, joihin kuuluu eri-ikäisiä poikia. Yleensä harrastetaan ikäluokittain esimerkiksi urheilussa tai ollaan luokittain saman ikäisten kesken niin kuin koulussa. Kuorolaisilla on Cantores Minoreksessa kaikenikäisiä kaveriteita, ja syntyvät kaverisuhteet kestävät usein eliniän. Yhteiset kokemukset ja elämykset yhdistävät. Yhdessä kehitetään sosiaalisia taitoja, opitaan esiintymistaitoja ja itsensä hyväksymistä, hankitaan ymmärrystä kestää yhdessä onnistumisia mutta myös epäonnistumisia. (Norjanen 2015, 139).

Norjasen perustelut eri-ikäisten kuorolaisten kohtaamiselle antavat pohjaa mahdollisesti suuremman kuoron pidolle.

Ismo Savimäen kanssa käydyssä haastattelussa Savimäki koki haastavimmaksi nimenomaan ajankäyttöön liittyvät resurssit, jotka hän koki suurimmaksi haasteeksi. Savimäellä oli myös konkreettinen ratkaisukeino lapsikuoron pitämiseen liittyviin ajankäyttöongelmiin:

Siinä haluisin tuoda sitä viestiä et lapsikuoron harjoitus voi olla myös lyhyt. Et jos perustaa lapsikuoron tai kaks tai kolme se ei tarkoita, että on kolme iltaa kiinni vaan ne voi pitää kaikki putkeen --- ehkä vähimmillään kolme varttia per harjoitus. Mut et ei oo välttämätöntä pitää 1,5 tuntia vaan voi olla alle tunnin harjoituksia ja se palvelee ihan hyvin tehtäväänsä.

Kuoroharjoitusten aikatauluttaminen toistensa perään sekä harjoitusten lyhentäminen voivat tuoda apua erityisesti niissä seurakunnissa, joissa mahdollisuuksia olisi useaan kuoroon mutta johtajia niille on vain yksi. Kyselyn vastauksien mukaan ainakin Turun arkkihiippakunnan seurakunnissa löytyi kanttoreita, jotka kokivat resurssien olevan esteenä useamman kuoron, kuten lapsikuoron lisäksi nuorisokuoron, perustamiselle. Toisaalta kuorotyöhön kuluva aika on paljon muutakin kuin harjoitukset, ja jos Savimäen ehdotuksen mukaan harjoitukset pidetään lyhyenä ja tiiviisti toistensa jälkeen, saattaa harjoitusajasta vapautua työaikaa esimerkiksi ohjelmiston valinnalle.

5.1.2 Motivaatio

Victor Vroomin odotusarvioteorian (1965) mukaan henkilökohtaisten resurssien voidaan nähdä vaikuttavan työmotivaatioon, sillä työntekijä ei enää koe palkkionsa vastaavan työmäärää tai sen vaativuutta. Kanttorien kokemat resurssipula ja uupuminen ovatkin tiiviisti yhteydessä motivaatioon, joka on lapsikuoron perustamisen kannalta pakollinen osa johtajuutta. Vaikka kyselytutkimukseen vastanneista vain kaksi vastaajaa mainitsi suoraan motivaation puutteen esteenä seurakunnan lapsikuoron perustamiselle, voidaan johtajan eli useimmiten kanttorin motivaatio nähdä välttämättömänä ensiaskeleena lapsikuoroa kohti. Kyselytutkimuksen vastauksissa motivaatioon liittyvät seikat nousivatkin esiin lukuisissa eri kohdissa, ja motivaatio nähtiin kuoron perustamisen alkulähteenä. Myös Ismo Savimäki totesi haastattelussa, että ilman motivoitunutta johtajaa seurakunnan lapsikuoroa ei perusteta.

Kyselytutkimukseen vastanneiden kanttoreiden motivaatio lapsikuoron perustamiselle vaihteli, mutta lasten seurakunnan toimintaan osallistamisen ja hengellisen sekä musiikillisen kasvatuksen tärkeys tulivat ilmi useasta vastauksesta. Toisaalta motivaatioksi mainittiin myös velvollisuus, ja Savimäen mukaan lapsikuoron perustamisen tulisi kuulua kanttorin velvollisuuksiin ainakin suurimmassa osassa seurakuntia. Tutkimuksessa kävi lisäksi ilmi myös joidenkin kanttoreiden motivaatio-ongelmat: kaikki vastaajat eivät kokeneet lapsikuoron johtamista mielekkääksi tai luontevaksi.

Ismo Savimäki kuvasi haastattelussa kanttorin roolin merkittävyyttä niin sanotun kansankirkon palvelemisessa tärkeäksi. Hänen mukaansa kirkolla ei ole varaa siihen, että suurin osa kanttoreista

haluaa opiskella urkureiksi, mikä Savimäen mukaan on osittain tämän hetken todellisuus. Savimäen näkemys on, että seurakunnan merkitys nähdään muussa yhteiskunnassa vahvasti lapsi- ja nuorisotyön kautta. Hänen mukaansa kanttorin kokemaa velvollisuutta ja motivaatiota lapsikuoron perustamiseen voitaisiin ruokkia koulutuksella, ja hän mainitsee myös oman motivaationsa lapsikuoron johtamiseen lähteneen koulutuksesta: *Sitä tahtoakin voi ruokkia sillä koulutuksella. Jos sitä koulutusta ei ole saanut niin oma epävarmuus saattaa olla niin suuri, että se vähentää sitä tahtoa. -- Oman kyvykkyyden löytäminen varmaan ruokkii sitä (tahtoa perustaa lapsikuoro).*

Motivaatio tehdä kanttorin työtä on useimmiten lähtöisin muualta kuin pedagogisista lähtökohdista. AKI-liittojen jäsentutkimuksen mukaan neljäsosa kanttoreista tekee työtään ennen muuta toimeentulon takia, ja ainoastaan 14 prosenttia kokee tärkeimmäksi motivaatiokseen lähimmäisten auttamisen ja palvelemisen, johon kategoriaan lapsikuoron pitäminen parhaiten kuuluu. Kuitenkin 76 prosenttia vastaajista oli osittain tai täysin samaa mieltä väitteen ”Minulle on tärkeää saada auttaa ja palvella työssäni lähimmäisiäni” kanssa (Tervo-Niemelä 2018). Lähimmäisten auttaminen on siis kanttoreille tärkeää, mutta ei ensisijainen syy työn tekemiselle. Jäsentutkimuksen tulosten mukaan työtään ensisijaisesti toimeentulon vuoksi tekevien määrä oli noussut vuodesta 2014 vuoteen 2018 17 prosenttiyksikköä. Vuoden 2018 tutkimuksesta on kulunut neljä vuotta, eli sama aika kuin edellisten jäsentutkimusten välissä. Uusi jäsentutkimus julkaistaan vuonna 2023. Jos suunta kanttoreiden motivaatiolle tehdä työtään on sama, voidaan olettaa työmotivaation olevan jo yli kolmasosalla vastaajista ennen kaikkea toimeentulo.

Kanttoreiden laskeva motivaatio työhönsä kertoo osittain myös merkityksellisyyden kokemuksen vähenemisestä. Itsensä ja työnsä merkitykselliseksi kokeminen on oman sisäisen motivaation tärkein osa, ja työn sisältämien ydinominaisuuksien tulisi ruokkia tätä merkityksellisyyttä työn parhaan laadun saavuttamiseksi (Hackman, J., & Oldham, G. 1974; Sahimaa, J. 2017). Kanttoreiden oletukset ja toiveet työstään eivät kohtaa todellisuuden kanssa, ja kanttorin muuttuva työnkuva korostaa jatkuvasti uusia taitoja, joita tämän hetken kanttoreilla ei välttämättä ole koulutuksessa opetettu. Ristiriita työnkuvan ja omien toiveiden välillä ei auta merkityksellisyyden kokemuksen kasvattamisessa ja heikentää sisäistä motivaatiota. Itseohjautuvuusteorian (Deci, E., Ryan, R. 2000; Diehl, M-R. 2022) mukaan sisäinen motivaatio syntyy tukemalla ihmisen omaehtoisuutta, kyvykkyyttä sekä yhteisöllisyyttä. Kanttorin näkökulmasta motivoituneeseen työntekoon tulisi olla tarjolla vapautta suunnitella omaa työtaakkaansa itse, kokemus työmäärän ja haastavuuden sopivuudesta sekä työyhteisö kanttorin tukena. Seurakunnan työympäristönä tulisi kirkon mission näkökulmasta olla perustavanlaatuisesti yhteisöllinen, ja perinteisesti kanttorin työnkuvaa on pidetty varsin autonomisena. Näin ollen myös itseohjautuvuusteoria tukee työnkuvan ja -toiveiden kohtaamattomuutta syynä kanttorien motivaation rajulle laskulle.

Ismo Savimäen näkemys kansankirkosta ja kanttorista yhteisön kokoajana vaatii motivaatiolta muutakin kuin toimeentuloa. Hänen perusteensa seurakunnan lapsikuoron olemassaololle lähtevät sekä seurakunnasta että lapsesta itsestään. Lapsikuoro antaa Savimäen mukaan paljon

seurakunnan elämään sekä vetää lasten vanhempia mukaan seurakunnan yhteisöön. Myös kyselyyn vastanneista osa mainitsi lapsikuoron tärkeänä osana seurakunnan ja jumalanpalveluselämän vireyttä ja tulevaisuutta. Tärkein syy seurakunnan lapsikuorolle on Savimäen mielestä kuitenkin lapsi itse: *Ihan niitä lapsia itseään varten. Tavallaan ilman mitään hyötynäkökohtia seurakunnan kannalta tai evankelisessa mielessäkään et saatais lasten kristillisyyttä syvennettyä, se on hyvä mutta ihan puhtaasti niitten lasten elämän puolesta.* Savimäki perustelee seurakunnan lapsikuoron merkitystä verrattuna maalliseen lapsikuoroon myös kristillisellä sanomalla: *No tietenkin mä nään äärimmäisen tärkeänä tän seurakunnan sanoman, et se tulee lapsille sopivasti tutuksi tyrittämättä. Et he saa olla sen sanoman äärellä.* Lisäksi perusteita lapsikuorolle juuri seurakunnassa on Savimäen mielestä yhteisöllisyys, kirkkomusiikin ainutlaatuisuus sekä kirkkotilojen akustiikka.

5.1.3 Lapsikuoron johtajalta vaadittavat taidot ja persoona

Kirkon laatiman kanttorin ydinosamiskuvauksen (Kirkon ammattien ydinosaminen 2020) mukaan kanttorilta vaadittaviin taitoihin sisältyvät niin musiikkikasvatukseen kuin musiikkiryhmien johtamiseen vaadittavat taidot:

- *taitoa sopeutua kulloisenkin tilanteen musiikillisen ympäristön ominaispiirteisiin ja soveltaa (musiikillista) osaamista sen mukaisesti*
- *taitoa sovittaa musiikkia ja soveltaa nuottikuvaa*
- *taitoa tunnistaa eri-ikäisten kehitysvaiheita ja tarpeita sekä huomioida ne toiminnassa*
- *taitoa hyödyntää musiikkia vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *taitoa verkostoitua paikkakunnan eri toimijoiden kanssa*
- *taitoa laajojen vapaaehtoisryhmien ohjaamiseen ja organisointiin*
- *taitoa laulu- ja soitinryhmien toiminnan organisointiin, johtamiseen ja ohjaamiseen*
- *taitoa valita ohjelmisto sekä harjoittaa ja johtaa sitä*
- *taitoa ohjata eri-ikäisiä äänenkäytön kysymyksissä*
- *taitoa tuottaa erilaisia musiikkitilaisuuksia*
- *taitoa kommunikoida ja halua olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa.*

(Kirkon ammattien ydinosaminen 2020, 13).

Myös kyselytutkimuksen vastauksissa johtajalta vaadittavia taitoja esiintyi pitkin kyselyä. Vastaajilta ei kysytty suoraan johtajalle tarpeellisia taitoja lapsikuorotoiminnassa onnistumiseen, mutta erityisesti pedagogisia näkemyksiä kysyttäessä myös johtajaan liittyvät taidot ja ominaisuudet korostuivat. Verrattuna koulutuksen tarkeyteen osa vastaajista koki persoonan olevan suurempi määrittävä tekijä lapsikuoron johtamisessa. Ismo Savimäki näkee johtajan persoonan yhtenä tärkeänä tekijänä kuoron toiminnassa, mutta hänen mukaansa kuoron johtamiseen voi

soveltua hyvin monenlaiset persoonat. Kuoron perustamisen täytyy lähteä tahdosta, mutta tahto voi löytyä persoonasta riippumatta. Savimäki näkee myös hyviä puolia stereotyyppisen lapsikuoron johtajan iloisesta ja karismaattisen persoonallisuuden vastakohdissa, ja hänen mukaansa pitkällä aikavälillä on paljon hedelmällisempää keskittyä lapsiin ja jättää johtajan persoona vähemmälle. Kontaktin syntyminen lapsen ja johtajan välille on silti myös Savimäen mielestä tärkeä asia seurakunnan lapsikuorossa. Kyselytutkimuksen vastauksissa sanoitettiin kontaktia läsnäololla, lasten kuuntelemisella sekä turvallisen ilmapiirin löytämisellä. Savimäen mukaan on tärkeää, että lapsi kokee olevansa välitetty: *lapset näkee että heistä välitetään, ja he pystyy kokemaan että tuo haluaa heille hyvää ja sen kautta pääsee jonkin innostavan äärelle.*

Kyselyn vastauksissa lapsikuoronjohtajalle tärkeiksi taidoiksi ja ominaisuuksiksi mainittiin esimerkiksi kuuntelutaidot, innostavuus ja välittävyys. Lapsikuoroa johtavalta kanttorilta vaaditaan siis kyselyyn vastanneiden mukaan hyvät vuorovaikutustaidot. Myös Kirkkohallituksen kuvauksessa kanttorin ydinsaamisesta yksi osa-alue on vuorovaikutustaidot. Ismo Savimäen lapsikuoroon rekrytointitilaisuutta seurattaessa vuorovaikutustaitojen tärkeys välittyy tärkeimpänä keinona saada kontakti lapsiin ja tätä kautta saada heidät innostumaan kuorosta. Savimäki käyttää paljon huumoria ja suoraa kannustamista, eikä hän välttele itsensä alttiiksi pistämistä. Rekrytoinnissa on läsnä jatkuva kannustaminen ja innostaminen. Savimäki kirjoittaa lisäksi kirjassaan katsekontaktin, positiivisen palautteen ja jutustelun tärkeydestä (39). Myös Hannu Norjanen korostaa turvallisen ilmapiirin merkitystä kuorossa:

Kuoronjohtajalla on todella suuri vastuu kuorolaisistaan, ja hänen onkin tunnettava hyvin heidät kaikki ja oltava kiinnostunut oppilaidensa kuulumisista. On myös tärkeää luoda turvallinen ilmapiiri kuoroon. Kuorolaiset kasvavat yhdessä ja myös kasvattavat toisiaan. Vanhemmat pojat ovat nuoremmilleen esikuvina niin hyvässä kuin pahassa. (Norjanen 2015, 138).

Saara Repo-Kaarento kirjoittaa oppimiseen vaadittavasta kannustavasta ilmapiiristä kirjassaan ”Innostu ryhmästä: miten ohjata oppivaa yhteisöä” (2007). Oppimisen tunteiden kirjoon kuuluvat hänen mukaansa niin myönteiset kuin kielteisetkin tunteet aina mukaansa tempaavasta flow-tilasta häpeän ja kauhun kokemuksiin saakka (52). Aikaisemmat oppimiskokemukset muovaavat käsitystämme oppimistilanteista myös tulevaisuudessa. Lapsuudessa koetut jännittämisen ja nollouden tunteet kantavat usein pitkälle aikuisuuteen. Onnistunut ryhmän ohjaaminen vaatii Repo-Kaarenton mukaan johtajalta lisäksi kykyä reflektoida, havainnoida ryhmää ja käydä dialogia (128). Lapsikuoronjohtajalta vaadittavien vuorovaikutustaitojen tulisi siis keskittyä ensisijaisesti turvallisen ja kannustavan ilmapiirin luomiseen. Tämä ilmapiiri on välttämätöntä oppimisen kannalta, mutta myös onnistuneen kuorosoinnin kannalta.

Kyselyyn vastanneet nostivat lapsikuoronjohtajalle tarpeellisiksi taidoiksi myös muun muassa suunnittelutaidot, sopeutumiskyvyn sekä luovuuden. Organisoitaitaitojen sekä musiikillisen osaamisen merkitys kuoron johtamisessa mutta myös kanttorin ammatissa näkyvät lisäksi yllä olevissa kanttorin ydinsaamista kuvaavissa kohdissa. Eniten kyselyyn vastanneet kanttorit sekä Ismo Savimäki korostivat silti vuorovaikutukseen liittyvää osaamista.

5.1.4 Koulutus

Kanttorien koulutus on ollut ja on osittain yhä vaihtelevaa. Kyselyn vastaajista suurin osa oli käynyt korkeakoulutason kanttorin tutkinnon. Pedagogisista opinnoista kysyttäessä osa vastaajista kertoi, ettei ollut saanut minkäänlaista koulutusta musiikkikasvatukseen, kun taas osa vastaajista oli opiskellut AMK-tason pedagogisen pätevyyden yliopistotason kanttorin pätevyyden lisäksi. Vastaajista 12 koki korkeakoulutason kanttorin tutkintonsa sisältäneen liian vähän pedagogiikkaa ja lapsikuoroa käsitteleviä osia. Myös Anna Heleniuksen väitöskirjassa ”Yksi työ ja kymmenen tekijää: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanttoreiden kokemuksia omasta ammatillisesta identiteetistään” (2020) nousi esiin lapsikuorotyöskentelyyn tähtäävän koulutuksen vähäisyys. Haastatellut kanttorit kokivat koulutuksensa olevan riittämätöntä lapsikuorotyöhön ja sen vaativan aikuiskuorotyöstä eroavaa osaamista (99).

Sibelius-Akatemian merkitys kanttoreiden kouluttamisessa on suuri. Suomen Kanttori-urkuriliiton kanttorin opintoja käsittelevän artikkelin mukaan useimpiin kanttorin virkoihin edellytetään Taideyliopiston Sibelius-Akatemiassa kirkkomusiikin koulutusohjelmassa suoritettu musiikin maisterin tutkinto, joka koostuu yhteensä 330 opintopisteestä (Suomen Kanttori-urkuriliitto, koulutus kanttorin työhön -artikkeli). Lisäksi kanttoriksi voi opiskella Oulun ammattikorkeakoulussa sekä monimuotototeutuksena Novia Yrkeshögskolanissa. Novian kanttorin koulutus edellyttää aikaisempaa muusikon tutkintoa.

Sibelius-Akatemiassa lapsikuoron johtamista opiskellaan osana kuoronjohdon käytännön opintoja. Kuoronjohdon käytännön harjoitteluun kuuluu lisäksi aikuiskuoron johtamisen periodi sekä opinnäytteeseen valmistautumista, ja kurssi on yhteensä kolmen opintopisteen laajuinen (Taideyliopiston Sibelius-Akatemian opinto-opas, S-KM3B). Lapsikuoron kanssa työskentelylle on opinto-oppaan mukaan varattu yhteensä 20 tuntia, ja opetuksen tulee tapahtua enintään kuuden hengen ryhmissä. Lapsikuoroperiodiin kuuluu opinto-oppaan perusteella yhden lapsikuoron kanssa työskentelyä yhteensä kuuden tapaamisen ajan yhdessä muun ryhmän kanssa. Periodi päättyy perhemessuun.

Pedagogiikkaopintoja Sibelius-Akatemiassa on mahdollista suorittaa kanttorin opintojen ohella runsaasti. Pakollisia pedagogiikkaopintoja musiikin kandidaatin tutkinnossa sisältää kurssi ”Kirkkomusiikin käytännöt 2”, joka on kuuden opintopisteen laajuinen. Kurssi on laaja, ja pedagogisen osuuden lisäksi kurssin oppimistavoitteena on muun muassa liturgisen musiikin eri notaatiotapojen tunteminen ja gregoriaanisen musiikin perusteiden hallitseminen (Taideyliopiston Sibelius-Akatemian opinto-opas, S-KM8). Oppimistavoitteita pedagogiikan osalta kuvataan seuraavasti:

- osaa opettaa ja johtaa virsiä, psalmin musiikkia sekä muuta liturgista musiikkia
- on saanut seurakunnan musiikkikasvatuksen perusvalmiudet (lapset, rippikouluikäiset, aikuiset, seniorit)
- osaa sovittaa ja säveltää käytännöllistä ja pedagogista kirkkomusiikkia liturgiseen käyttöön (Taideyliopiston Sibelius-Akatemian opinto-opas, S-KM8)

Maisterin tutkintoon sisällytettäviä pakollisia pedagogiikkaopintoja on kahden opintopisteen verran. Opintosuunnitelmaa ollaan tutkielman kirjoittamisen aikana uudistamassa.

Erityisesti kanttorin pätevyytensä jo jonkin aikaa sitten saaneille kanttoreille täydennyskoulutukset ovat tärkeitä. Kyselyyn vastanneista kahdeksan kertoi jo saaneensa täydennyskoulutusta pedagogisen osaamisensa laajentamiseksi, ja 11 kertoi käyneensä täydennyskoulutuksessa lapsikuoron johtamista varten. Myös Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisussa käsitellään mahdollisia täydennyskoulutuksia kanttorin näkökulmasta:

Erilaiset ammattiryhmät tarvitsevat erilaista täydennyskoulutusta. Kanttori voi tarvita tietoa varhaiskasvatuksen alalta, varhaisiän musiikinopettaja taas seurakunnallisista aiheista. Lastenohjaajalla voi puolestaan olla tarve kehittää erityisestimusiikillisiä taitojaan. (Lapsi ja musiikki seurakunnassa 2015, 47.)

Täydennyskoulutuksia järjestävät kyselyn vastausten perusteella monet eri tahot, mutta kaikkia halukkaita täydennyskoulutukset eivät olleet tavoittaneet.

5.1.5 Kuka seurakunnan lapsikuoroa johtaa?

Turun arkkihiippakunnan seurakuntien nettisivujen perusteella kuoroja johtavat myös muut kuin kanttorit. Kanttoreiden lisäksi kuoroja johtavat muun muassa nuoriso-ohjaaja, lastenohjaaja, läheisen koulun rehtori sekä pyhäkouluopettaja. Seurakunnan lapsikuoron pääasiallinen tarkoitus on olla yhteisö ja kasvupaikka, joten kanttorin pätevyyden tuottama musiikillinen osaaminen ei välttämättä ole johtajalla tarpeen. Myös Ismo Savimäen mukaan seurakunnan lapsikuoron johtajan ei välttämättä tarvitse olla kanttori. Vaikka musiikkikasvatustyö seurakunnassa on Kirkkojärjestyksen kuudennen luvun 28 pykälässä määritelty kanttorin vastuulle, voi vastuuta kantaa monella tavalla, joista yksi on delegointi. Kanttori on Kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnan musiikkitoiminnan johtaja, ei sen ainoa toteuttaja. Strateginen delegointi osana johtajan työtä on yrittämaailmassa välttämättömyys (Sengul, M., Gimeno, J., Dial, J. 2012). Delegoinnin ja tehtävien jaon tärkeys seurakunnan musiikkielämässä korostuu suurissa seurakunnissa, joissa kanttoreita on enemmän kuin yksi. Silti myös pienen seurakunnan ainoa kanttori voi hyötyä delegoinnista, ja lapsikuoron johtaminen voidaan nähdä yhtenä osa-alueena kanttorin työstä, jonka vastuuttaminen esimerkiksi osaavalle lastenohjaajalle olisi selkeä ratkaisu joko kanttorin motivaatio- tai resurssiongelmien.

Jos tarpeeksi osaavaa työntekijää ei löydy seurakunnasta, voi kanttori osallistua kuoron musiikilliseen puoleen auttamalla ohjelmiston valinnassa tai jopa hoitamalla kuoron johtamisen,

mutta delegoimalla muita osa-alueita toiselle työntekijälle. Vaikka kyseessä onkin seurakunnan lapsikuoro, voisi taiteellisen johtajan lisäksi kuoron toimintaa pyörittää toiminnallinen johtaja, jonka vastuualuetta olisivat musiikin ulkopuoliset asiat. Onnistuneeseen kuoron ylläpitoon kuuluu valtavasti ulkomusiikillisia asioita, jotka ovat osalle kanttoreista joko liian aikaa vieviä tai liian kaukana osaamisalueesta. Lastenohjaajalla on luultavasti kanttoria paljon tähdellimpi koulutus lukuisiin lapsikuoron ylläpitoon liittyviin asioihin. Lapsi ja musiikki seurakunnassa -julkaisussa (2015) kirjoitetaan lastenohjaajien tuntevan lapsen kasvun kaaren ja musiikkileikkikoulunopettajien tuntevan varhaisiän musiikkikasvatuksen metodit (7). Julkaisu korostaa yhteistyön mahdollisuuksia:

Jokaisella on oma vahvuusalueensa, josta voi olla toisille paljon apua. Tarvitsemme toistemme osaamista, jotta lapset saavat kaiken sen hyödyn, mitä musiikki voi heidän kasvulleen tarjota. Yhdessä voidaan rakentaa toimintatapoja, joissa kokonaisvaltainen tapa elää ja olla – myös hengellisydessä – on läsnä. Yhteistyö on suuri rikkaus. (Lapsi ja musiikki seurakunnassa 2015).

Myös seurakunnan ulkopuoliset apuvoimat kannattaa hyödyntää täysimääräisesti: laulajien vanhemmissa tai vaikkapa seniorikuorossa voi hyvinkin löytyä innokasta ja ilmaista apuvoimaa kuoron ylläpitoon.

5.2 Koulun ja seurakunnan lapsikuoron suhde

5.2.1 Kyselytutkimukseen vastanneiden suhtautuminen kouluihin

Sekä kyselytutkimuksen vastauksissa että Ismo Savimäen haastattelussa koulun rooli seurakunnan lapsikuoron toiminnassa oli suuri. Suhtautuminen kouluun vaihteli kyselyn tutkimustuloksissa: osa vastaajista oli saanut koulusta tilat kuoroharjoituksille tai kävi rekrytoimassa kuoroon laulajia suoraan koulusta, kun taas osa kertoi koulun kuoron olevan esteenä seurakunnan lapsikuoron perustamiselle tai koulun asenteen estävän kanttoria käymästä esittelemässä seurakunnan kuoroa lapsille. Osa niistä vastaajista, joiden seurakunnissa ei ollut lapsikuoroa, kertoi tekevänsä silti yhteistyötä joko koulun tai koulun kuoron kanssa. Koulun kuoro mainittiin myös kerran esteenä seurakunnan lapsikuoron perustamiselle.

Kyselyn tulosten ja Savimäen kanssa käydyn keskustelun perusteella seurakunnan lapsikuoron ja koulun välinen yhteistyö on hyvin paikkakuntariippuvaista, ja selvät ohjeet yhteistyölle eivät ole tavoittaneet kanttoreita eivätkä opettajia tai rehtoreita.

5.2.2 Koulukäynti Ismo Savimäen kanssa

Kirjassaan ”Lapsi- ja nuorisokuoronjohtajan ABC-kirja” (2017) Ismo Savimäki painottaa koulukäyntien merkitystä kuoroon rekrytoinnin kannalta. Väräystilaisuus koulussa antaa hänen

mukaansa lapsille mielikuvan siitä, mikä kuoro on ja antaa sanalle lapsen mielessä elämän (19). Savimäki kertoi haastattelussa sekä kirjassaan kouluyhteistyön olevan ratkaisevassa roolissa omassa kuoropolun rakentamisessaan. Savimäki käy kouluissa pitämässä eri pituisia rekrytointitilaisuuksia joko musiikintunneilla, luokan yhteisillä tunneilla tai kerralla koko koululle. Rekrytointitilaisuuden lisäksi hän järjestää samana päivänä mahdollisuuden koelauluun välitunnin aikana. Savimäen mukaan kynnys kuoroon tulemiseen pysyy näin mahdollisimman matalana, sillä lapsen ei tarvitse jännittää erillistä koelaulutilaisuutta. Koelauluun voi tulla myös kaverin kanssa, ja Savimäki lupaa rekrytointitunneilla erikseen, että kaikki hakijat saavat positiivista palautetta laulustaan.

Itse rekrytointitunti koostuu annetun ajan mukaan tiiviistä tai kattavasta kokonaisuudesta laulun tekniikkaa, juttelua sekä itse laulamista. Savimäen mukaan laulettavien laulujen valinta on tärkeää: laulujen tulisi olla helposti sytyttäviä sekä opittavia, mielellään tempoltaan reippaita ja tyyliältään hauskoja. Reippaat laulut eivät yksinään silti riitä, vaan hänen mukaansa kokonaisuus ratkaisee: *Myös kokonaisuus on tärkeä – kahta reipasta laulua kohden ainakin yksi kaunis ja melodinen laulu. Mitä nuorempia laulajat on, sitä enemmän pitää olla sellaista iloista ja reipasta ohjelmistoa.*

Savimäki on aloittanut yhteistyön koulujen kanssa heti aloittaessaan kanttorin työt Hämeenlinnassa vuonna 1994. Aluksi koulukäynnit olivat virsitunteja, mutta nykyään yhteistyö on laajentunut rekrytointituntien lisäksi joka vuosi toteutettavaan kolmosluokkalaisten Sibelius-projektiin. Sibelius-projektissa Savimäen rooli on musiikillinen asiantuntija ja kuoronjohtaja, eli projekti ei ole linkittynyt seurakuntaan. Kirjassaan Savimäki kuvaa koko ikäluokan kuorokonserttien merkitystä kuororekrytinnin kannalta seuraavasti:

”Jos olet valmis tekemään pohjatyön erittäin perusteellisesti, järjestä konsertti, johon harjoitat koko tulevan kuorosi ikäluokan lapset. Kun lapset saavat kokemuksen musisoimisesta isona joukkona mahdollisimman tasokkaasti, matka kuoroharrastuksen aloittamiseen sen jälkeen on lyhyt. Hyvin toteutettu esiintyminen sopii myös koulun musiikinopetuksen tavoitteisiin sekä parhaimmillaan rikastaa paikkakunnan konserttitarjontaa” (Savimäki 2017, 23).

Vaikka Savimäki käyttää koulujen lisäksi muitakin rekrytointikanavia, kokee hän koulut ehdottomasti tärkeimpänä tahona laulajien löytämisessä, sillä lapset ovat kaikki koulussa. Savimäki korostaa, ettei kouluyhteistyöhön riitä pelkkien ilmoituslehtisten vieminen, vaan käynti tulee viedä ”loppuun saakka”: *Tässäkin mä korostaisin, että se (rekry) pitää tehdä ihan loppuun asti. Et jos mä oon vienyt lappuja niin se ei riitä. Jos vetää ihan loppuun asti ja laulattaa lapset jo koulussa niin kynnys on matala.* Savimäen koulukäyntien yhteydessä kuorosta innostuneista lapsista yleensä yli puolet liittyy kuoroon. Rekrytointituntien jälkeen koulussa pidettävään pääsykokeeseen saapuminen onkin Savimäen mukaan jo iso harppaus kohti kuoroa.

5.2.3 Saako koulussa laulattaa hengellisiä lauluja?

Kouluihin vietävistä hengellisistä lauluista on tällä hetkellä sekä Savimäen että kyselytutkimukseen vastanneiden kanttoreiden mukaan epäselvät linjaukset. Opetushallitus on julkaissut vuonna 2018 ohjeen perusopetuksen uskonnon ja elämänkatsomustiedon sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa. Ohjeessa ei käsitellä seurakunnasta tulevia vierailijoita tai seurakunnan harrastusten mainostamista koulussa, vaan käsitellään uskonnon opetusta sekä sen harjoittamista. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on julkaissut Opetushallituksen hyväksymän neljän korin mallin koulun ja seurakunnan yhteistyölle. Neljä koria muodostuu yleissivistävästä opetuksesta, perinteisistä juhlista, uskonnollisista tilaisuuksista sekä kasvusta ja hyvinvoinnista (Neljä koria -esite 2019). Seurakunnan lapsikuoron esittely koulussa ei mahdu suoraan mihinkään näistä koreista, mutta parhaiten se istuu neljanteen koriin sen yhteisöllisten vaikutusten vuoksi. Esimerkkeinä neljanteen koriin kuuluvista yhteistyön muodoista käytetään muun muassa kerhoja, välituntitoimintaa, leirejä ja virkistystoimintaa. Seurakunnan lapsikuoro ei kuulu suoraan mihinkään näistä kategorioista, mutta sen voisi ajatella olevan lähellä kerhotoimintaa.

Kysymys seurakunnan lapsikuoron esittelystä koulutyön aikana riippuu siitä, koetaanko seurakunnan lapsikuoro tai siihen rekrytointi uskontoon perehtymiseksi vai uskonnon harjoittamiseksi. Molemmat ovat kouluympäristössä sallittuja, mutta uskonnon harjoittamiseen ei saa pakottaa ja sen tulisi tapahtua erillään muusta toiminnasta.

Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että vapaus olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen toteutuu myös käytännössä, esimerkiksi siten, että vaihtoehtoiset tilaisuudet järjestetään fyysisesti erillään. Erityisesti koulun työpäivään sijoittuvia uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia sekä niille vaihtoehtoisia toimintaa harkittaessa tulee varmistua siitä, että niihin liittyvät käytännön järjestelyt voidaan toteuttaa siten, ettei oppilaiden yhdenvertainen kohtelu vaarannu ja ettei leimautumista aiheudu. (Opetushallitus 2018).

Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Viimeksi mainitun perusteella oppilasta ei voida velvoittaa osallistumaan jumalanpalvelukseen, uskonnolliseen päivänavaukseen tai muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen. (Opetushallitus 2018).

Koulupäivän aikana tapahtuvaan seurakunnan lapsikuoron esittelyyn ei siis saa pakottaa lapsia, ja sen tilalle tulisi järjestää mielekästä vaihtoehtoisia tekemistä – jos esittelyn oletetaan kuuluvan uskonnon harjoittamiseen. Jos taas seurakunnan lapsikuoron esittelyn ajatellaan kuuluvan uskonnon tuntemukseen ja siihen perehtymiseen, voisi Opetushallituksen ohjeen mukaan tulkita seurakunnan lapsikuoron johtajan saavan esitellä kuoroa myös musiikintunnilla.

Uskonnon opetukseen sisältyy olennaisena osana oman uskonnon tuntemus. Uskontoon perehtymiseen kuuluu myös tutustuminen uskonnonharjoittamisen muotoihin ja tapoihin. Tutustuminen rukouksiin, virsiin ja uskonnollisiin toimituksiin on osa uskonnon opetusta (eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietintö 10/2002 vp). Esimerkiksi opetukseen liittyvä opintokäynti, jossa tutustutaan kirkkoon, moskeijaan tai vastaavaan uskonnolliseen rakennukseen tai seurataan

uskonnollista toimitusta siihen osallistumatta, ei ole uskonnollinen tilaisuus vaan osa opetusta. Kaiken opetuksen ja muun toiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua. (Opetushallitus 2018).

Jos lapsikuoron esittelytilaisuutta käsitellään uskontoon tutustumisena ja perehtymisenä, on yksittäisen virren tai hengellisen laulun laulaminen sallittua:

Juhlaan mahdollisesti sisältyvän yksittäisen virren laulamisen johdosta juhlaa ei voida uskonnollisen suvaitsevaisuuden nimissä pitää uskonnon harjoittamiseksi katsottavana tilaisuutena (perustuslakivaliokunnan mietintö 10/2002 vp ja 2/2014 vp). (Opetushallitus 2018).

Savimäen henkilökohtaisen kokemuksen mukaan suurin osa rehtoreista toivottaisi tervetulleeksi laulattamaan myös virsiä, mutta käytännöt ovat kouluille itselleenkin epäselvät. Lakipykäläistä tai Opetushallituksen ohjeista ei käy yksiselitteisesti selväksi, miten seurakunnan lapsikuoro tai siihen rekrytointi suhteutuu uskonnon esittelyyn, siihen perehtymiseen tai sen harjoittamiseen. Pelkkä seurakunnan lapsikuoron esittely voidaan varsin selkeästi nähdä uskontoon perehtymisenä, sillä kirkossa käynti tai kirkon toimintaan ja historiaan tutustuminenkin ovat sallittuja (Opetushallitus 2018). Tällöin myös yhden tai kahden hengellisen laulun esittely ja laulaminen on sallittua, kunhan ketään ei siihen pakoteta. Päätösvalta siitä, tekeekö rekrytointiosuus esittelytilaisuudesta uskonnon harjoittamista vai ei, on tällä hetkellä koulujen rehtoreilla.

5.3 Markkinointi ja sitouttaminen

5.3.1 Kuoroon houkuttelevat tekijät

Savimäen kirjan sekä haastattelun perusteella tärkeimpinä kuoroon houkuttelevina tekijöinä lapsille toimivat leirit ja matkat. Kirjassaan Savimäki perustelee leirien ja matkojen tärkeyttä sekä kuorotyön laadun että kuoron hengen kautta:

Mikään ei edistä ja kiinteytä kuoroa yhtä paljon kuin harjoitusleiri.

Kuorolaiset tutustuvat toisiinsa ja laulut edistyvät enemmän kuin kuukauden viikkoharjoituksissa. (Savimäki 2017, 48).

Syntyy positiivinen kierre: koska näköpiirissä on yhtä aikaa houkutteleva ja vaativa tavoite, johtaja voi vaatia laulajilta paljon ja laulajatkin haluavat yrittää parhaansa.

Pysyvimmän jäljen matkasta jättävät oma kuoro ja oman kuoron kaverit (Savimäki 2017, 61).

Lapsille tärkeää kuorossa on kaverit, ja kaverisuhteiden vaaliminen tapahtuu yhteisen ajan kautta. Viikoittaiset harjoitukset eivät yksinään riitä luomaan tarpeeksi yhteisiä, jaettuja kokemuksia kuorolaisten kesken. Myös Hannu Norjanen kuvaa kaverisuhteiden merkitystä kuorolaisille tärkeäksi:

Kuorolaisilla on Cantores Minoreksessa kaikenikäisiä kavereita, ja syntyvät kaverisuhteet kestävät usein eliniän. Yhteiset kokemukset ja elämykset yhdistävät. Yhdessä kehitetään sosiaalisia taitoja,

opitaan esiintymistaitoja ja itsensä hyväksymistä, hankitaan ymmärrystä kestää yhdessä onnistumisia mutta myös epäonnistumisia (Norjanen 2015, 139).

Maarit Hosionahon opinnäytetyössään *”Minä tahdon laulaa ja soittaa! Seurakunnan lapsikuoro lapsen hyvinvoinnin edistäjänä”* (2022) suorittamissa lapsikuorolaisten haastatteluissa kaverisuhteet osoittautuivat lapsille tärkeiksi. Haastatellut lapset korostivat lisäksi leirien ja tapahtumien motivoivan kuoroharrastukseen:

Kaverisuhteiden muodostumisen lisäksi koettiin haastattelututkimukseni mukaan tärkeäksi kaikki varsinaisesta kuorolaulusta poikkeavat tapahtumat, leiripäivät, retket ja palkkiot. Ne ovat erityisen tärkeitä motivaation ylläpitäjiä (Hosionaho 2022, 21).

Lisäksi Hosionahon haastatteluissa kaverit mainittiin suureksi syyksi liittyä kuoroon, ja kavereiden merkitys kuoron aloittamiselle oli tutkimuksen mukaan suuri (17). Myös tämän tutkimuksen kyselyn vastauksissa kuoroon houkutteleviksi tekijöiksi mainittiin kaverit, leirit ja tapahtumat.

Lapsille erityisen tärkeiden sosiaalisten suhteiden lisäksi seurakunnan lapsikuoroon houkuttelee musiikki. Savimäen mukaan aina löytyy musiikinnälkäisiä lapsia, jotka tulevat kuoroon, jotta saavat laulaa. Näiden lasten tavoittaminen olisi kuoron perustamisen kannalta tärkeää. Savimäki ohjeistaa myös kirjassaan tulevia kuoronjohtajia tekemään itsensä tutuksi ikäluokan lapsille (26). Kuorosta tulee houkutteleva, kun sitä johtaa jo tuttu ja mukavaksi todettu hahmo.

5.3.2 Sitouttaminen ja psykologinen omistajuus lapsikuorossa

Kyselyn vastauksissa sekä Ismo Savimäen haastattelussa nousivat esiin sitouttamisen vaikeus ja kuorolaisten nopea vaihtuvuus. Lasten sitouttaminen seurakunnan kuoron toimintaan oli myös yksin niistä haasteista, joiden ylittämiseksi kyselyyn vastaajilla oli ideoita. Silti ainoastaan kuoroleirien pitäminen oli todettu toimivaksi, jo käytössä olevaksi keinoksi. Jotta lapsikuorosta muodostuu pysyvä ryhmä, on osallistujien sitoutuneisuus pakollista. Saara Repo-Kaarenon kirjassa *”Innostu ryhmästä: miten ohjata oppivaa yhteisöä”* (2007) annetaan joitakin konkreettisia neuvoja sitoutumisen tukemiseksi. Esimerkiksi keskustelun avaukset ryhmän tavoitteista sekä yksilöiden innosta opiskeltavaa asiaa kohtaan auttavat myös lapsikuorossa yhteishengen luomista. Ryhmän merkityksen esiin tuominen vaikkapa yhteisesti rakennetulla pahvikorttisarjalla on myös lapsille soveltuva ja konkreettinen, me-henkeä luova keino.

Jotta lapsi kokee sitoutuneensa harrastusryhmään, tulee hänen kokea psykologista omistajuutta tätä ryhmää kohtaan. Psykologisella omistajuudella tarkoitetaan ryhmään sitoutumisen kontekstissa tunnetta siitä, että omistajuuden kohde tai osa sitä on kollektiivisesti ”meidän” (Pierce, J., Jussila, I. 2009). Pelkän ryhmään kuulumisen tunteen sijasta henkilö kokee omistamisen tunnetta ryhmästään. Aikuisten lisäksi psykologinen omistajuus johtaa alustavien tutkimusten mukaan myös lapsilla tarpeeseen hoitaa ja pitää huolta joko itse tai ryhmässä saavutetusta tavoitteesta (Cleroux, A., Peck, C., Friedman, O. 2022). Saavuttaakseen psykologisen omistajuuden tunteen

lapsi tarvitsee kokemuksen itse tekemisestä. Ryhmätilanteessa omistajuuden kokemus saavutetaan ryhmän yhteisillä tavoitteilla. Ismo Savimäen mukaan pitkäaikainen lapsikuorossa laulaminen muovaa lapsen persoonaa ja muuttuu osaksi lapsen minäkuva.

Psykologinen omistajuus lapsikuorokontekstissa on helposti ymmärrettävissä tärkeäksi osaksi sitoutumista. Harrastus vaatii vaivannäköä ja huolenpitoa, jota lapsi ei välttämättä koe itsellensä tärkeäksi ilman tiettyä omistamisen kokemusta. Lapsen pitää välittää kuorosta myös tavoitteellisenä ja kehittyvänä kokonaisuutena, ei ainoastaan kavereista muodostuvana ryhmänä. Lapselle omistamisen kokemus kuorosta tulee musiikin ilon ja onnistumisen sekä esiintymisten kautta. Myös kyselyn vastauksissa sitoutuneisuuden lisäämiseksi ehdotettiin konsertteja, leirejä ja tapahtumia. Samat keinot ovat edellisessä luvussa Ismo Savimäen keinoja kuoroon rekrytointiin. Myös Hannu Norjanen korostaa tohtorin kirjallisessa työssään kuoroleirien tärkeyttä moneen otteeseen:

Leireillä on myös yhteishengen kannalta uskomattoman tärkeä merkitys, puhumattakaan musiikillisesta merkityksestä, sillä leireillä tehdään parin kuukauden työ. (Norjanen 2015, 33).

Harjoitusleirit ovat tehokas ja elämyksellinen tapa viedä kuoroa eteenpäin. Talviset ja kesäiset harjoitusleirit ovat useimpien kuorolaisten mielissä parhaita kuoromuistoja ulkomaanmatkojen ohella. Vaikka Cantores Minores ei ole sisäoppilaitos, leirillä asutaan sisäoppilaitosmaisissa olosuhteissa ja leirit kehittävät yhteishenkeä ja tutustumista toisiin kuorolaisiin. Ne ovat musiikillisesti äärimmäisen tehokkaita mutta myös yleisesti hauskoja tapahtumia. (Norjanen 2015, 139).

Maria Padatsu kirjoittaa projektiraportissaan ”Evankeliumijunan matkassa: lapsikuoron perustaminen ja konserttiin valmistautuminen” (2014) lapsien pitävän esiintymisestä ja konserttien olevan tärkeitä. Tärkeämpää hänen mukaansa on kuitenkin laulaminen ja yhdessä tekeminen, ja myös Padatsu korostaa matkoja sekä leirejä seurakunnan lapsikuoron onnistuneessa toiminnassa ja lasten sitouttamisessa. Psykologisen omistajuuden tunnetta voidaan kasvattaa myös pysyvyydellä ja materiaalilla: sama harjoituspaikka ja esimerkiksi yhteinen kuoron maskotti voivat auttaa lapsia kokemaan omistajuutta kuoroonsa.

Parhaimmillaan omistajuuden tunne tuottaa lapsissa tunteen kollektiivisesta itsetunnosta ja kuulumuudesta sekä antaa merkityksellisyyden tunteita auttaen identiteetin muodostumisessa (Vignoles, V.L.2011). Toisaalta liiallinen omistajuuden tunne voi johtaa ulkopuolelle sulkemiseen jo pienten lasten kohdalla (Neary, K., Friedman, O., Burnstein, C.L., 2009). Tällöin kuorolaiset saattavat suhtautua negatiivisesti uusiin jäseniin. Sitoutuneisuuden luomisessa johtajan taidot ryhmän ohjaamisessa korostuvat, sillä kilpailullinen luokkatilanne johtaa Saara Repo-Kaarenon (2007) mukaan opiskelijoiden itsetunnon heikentymiseen. Lisäksi Repo-Kaarenon mukaan lasten ryhmätyöskentelyssä kilpailullinen henki ilmenee usein hyvinkin julmasti kiusaamisena. Seurakunnan lapsikuoro on juuri tällainen ryhmätilanne, joka vaikuttaa osallistuvien lasten oppimis- ja ryhmäytymiskokemuksiin. Positiivisten kokemusten kautta lapsikuoro voi johtaa rohkeampaan ja avoimempaan oppimiseen myös jatkossa. Kuoro voi lisäksi tarjota koulusta irrallisen paikan harjoitella sosiaalisia taitoja. Repo-Kaarento korostaakin me-hengen merkitystä, ja luottamus on hänen mukaansa pohja hyvälle oppimisilmapiirille.

5.3.3 Projektiluontoisuuden nousu

Kyselyn tuloksissa kävi ilmi seurakunnan muun musiikkikasvatustoiminnan olevan usein projektiluontoista. Suurin osa bändeistä toimi projektiluontoisesti ja valmistautui esimerkiksi isosten voimalla messuihin. Projektiluontoisuus mainittiin eri muodoissa yhteensä 12 kertaa, mutta lapsikuorotoimintaa ei kuvattu projektiluontoiseksi ainakaan suoraan. Toisaalta niissä seurakunnissa, joissa lapsikuoroa ei ollut, kerrottiin olevan projektiluontoista yhteistyötä paikkakunnan muun kuorotoiminnan kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt vuonna 2017 ”Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen” -julkaisun. Julkaisussa kerrotaan valtakunnallisiksi lasten harrastamiseen liittyviin tavoitteiksi myös harrastuksen säännöllisyys ja pitkäjänteisyys:

Tavoitteita ovat, että lapsilla ja nuorilla on tasapuoliset mahdollisuudet osallistua säännöllisesti, pitkäjänteisesti ja laadukkaasti järjestettyyn harrastustoimintaan, lapset ja nuoret suunnittelevat itse vapaa-aika- ja harrastustoimintaa, toiminta on osallistavaa ja hyvinvointia edistävää sekä erilaisten lasten ja nuorten sekä perheiden (ml. eri kulttuuriryhmät, kielivähemmistöt, vammaiset ja sairaat lapset ja nuoret, vähävaraiset perheet) erityistarpeet otetaan toiminnassa huomioon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017).

Leena Haanpään Nuorisotutkimusseuralle toteuttama tutkimus seurasi tämän Opetushallituksen tavoitteen onnistumista kuntatasolla. Yksi kriteeri opetus- ja kulttuuriministeriön jakamien avustusten saamiselle oli säännöllisyys:

Avustuksilla pyritään opetus- ja kulttuuriministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti lisäämään lasten ja nuorten tasapuolisia harrastusmahdollisuuksia. Toiminnalta edellytetään sisällöllistä laadukkuutta, säännöllistä viikoittaista ja lukuvuotista toteutusta sekä kaikille avointa ja tasapuolista osallistumismahdollisuutta. (Haanpää 2019, 41).

Harrastuksen säännöllisyys on siis ainakin valtiotasolla määritelty tärkeäksi. Myös SOS-lapsikylän julkaisema, Pirkko Soinisen kirjoittama artikkeli ”Harrastuksilla on voimaannuttava vaikutus” (17.5.2021) käsittelee harrastuksen mahdollisesti merkittävääkin roolia säännöllisenä osana lapsen arkea ja tukipilareita:

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan harrastus on yksi niistä keinoista, jotka voivat ehkäistä syrjäytymistä ja turvata lapsen kasvua läheisten ihmissuhteiden sekä oikea-aikaisen puuttumisen ohella.

– Erityisen tärkeässä roolissa harrastus on haastavissa oloissa kasvavien lasten kohdalla. Jos perusasiat ovat kohtuhyvin, syrjäytymisen riski ei ole niin suuri, mutta jos perheen voimavarat ovat heikot, harrastuksen merkitys psyykkistä hyvinvointia edistävänä tekijänä on erityisen tärkeä. Voi ajatella, että lapsen elämässä on tukirakenteita, kuten perhe, koulu, kaverit ja harrastukset. Jos osa tukirakenteista on heikommassa kunnossa, toisten merkitys korostuu. (Soininen, SOS-lapsikylän artikkeli 17.5.2021).

Kuitenkin kyselytutkimuksen vastausten perusteella seurakunnan tarjoamat harrastukset ovat muuttumassa kohti projektiluontoisuutta ja pois säännöllisestä, viikoittaisesta kokoontumisesta. Tämän voi vastausten perusteella päätellä johtuvan lasten kiireisistä aikatauluista sekä nopeasta elämänrytmistä sekä vaikeuksista sitoutua harrastuksiin.

Ismo Savimäki johtaa omalla paikkakunnallaan vuosittain ”Poika, joka katseli puiden latvoja” -konsertin. Konserttiin osallistuvat kaikki paikkakunnan 3-luokkalaiset. Konsertti on jokavuotinen projekti, jonka kautta Savimäki toteuttaa rooliaan yhteisöllisyyden luojana ja musiikin levittäjänä ilman konkreettista hengellistä sanomaa. Samalla yhteydet kouluihin sekä paikkakunnan lapsiin säilyvät ja kehittyvät. Myös Maria Padatsu kuvaa opinnäytetyössään seurakunnan lapsikuoron perustamista nimenomaan projektin kautta. Hän aloitti lapsikuoron Evankeliumijuna-projektin avulla. Projektiluontoisuus voikin osaltaan johtaa säännöllisyyteen, ja toisaalta projektiluontoisuus voi mahdollistaa harrastamisen sellaisille lapsille, jotka eivät pystyisi osallistumaan säännöllisesti.

6 ENSIASKELEET

6.1 Ensimmäinen askel: kirkon tuki

Seurakunnan lapsikuoron perustamisen pohja muodostuu kuoron tarpeellisuuden tunnustamisesta sekä seurakuntatasolla että laajemmin koko evankelis-luterilaisessa kirkossa. Onnistuakseen lapsikuorotyössä kanttori tarvitsee resursseja - sekä rahallisia että ajallisia. Resurssien puuttuessa ei lapsikuoroa välttämättä pystytä perustamaan, ja vaikka perustaminen onnistuisikin, johtaa jatkuva resurssipula kanttorit väkisinkin työuupumukseen.

Jos seurakuntien säästöt kohdistuvat kanttoreiden ja lapsityöntekijöiden määrään ja palkkoihin, tulee seurakunnan lapsikuoron perustamisesta ja ylläpidosta tulevaisuudessa yhä haastavampi tehtävä. Kyselytutkimukseen vastanneiden kanttoreiden kokema vaikeus resurssien riittämättömyydestä on jo nyt aito este lapsikuoron perustamiselle tai haaste sen ylläpitämiselle. Ilman tarvittavaa tukea moni seurakunta ja kanttori jää vaille lapsikuoroa, jonka perustamiseen voisi olla innokas kanttori ja laulamaan haluavia lapsia.

Toisaalta säästöt vaikuttavat kanttorin työssä jaksamiseen: jos työntekijät vähentyvät mutta työmäärä säilyy samana, kasvavat kanttorin työtunnit. Ilman muutoksia budjetissa ja rahoituksessa seurakunnat siis joko säästävät toiminnassa tai kuluttavat työntekijänsä loppuun. Molemmat näistä vaihtoehdoista vaikuttavat kielteisesti sekä lapsikuoron perustamiseen että sen ylläpitoon. Jos seurakunnan musiikkikasvatusta ei nähdä prioriteettina kirkon sisällä, tulevat säästöt varmasti hiljalleen vähentämään lapsikuoroja.

6.2 Toinen askel: johtaja

Jos kanttorille tarjotaan seurakunnasta tarvittavat työkalut lapsikuoron perustamiseen, jää onnistuminen pitkälti kiinni kanttorista itsestään. Jotkin maantieteelliset tai paikkakuntaakohtaiset syyt saattavat tehdä seurakunnan lapsikuoron perustamisesta käytännössä mahdotonta, mutta motivaation ollessa kohdallaan kuuluu kanttorin velvollisuuksiin ainakin yrittää lapsikuorotoimintaa. Jos kanttori kokee itsensä aidosti huonoksi vaihtoehdoksi kuoroa johtamaan, voi hän käyttää johtavaa asemaansa ja delegoida kuoron jonkun toisen kanttorin tai työntekijän vastuulle. Tällöin kanttorin täytyy huomioida kuorosta aiheutuva kokonaistyöpanos toiselle työntekijälle.

Motivaatiota lapsikuoron perustamiselle voidaan kasvattaa sekä kirkon strategisilla päätöksillä, kanttorin pätevyyteen johtavalla koulutuksella, että täydennyskoulutuksilla. Myös ulkopuolisilla tahoilla, kuten Kirkkomusiikkiliitolla, on mahdollisuus vaikuttaa kuorojen perustajien motivaatioon esimerkiksi onnistuneilla mainoskampanjoilla sekä projekteilla ja koulutuksilla. Toisaalta kanttorin roolin tarkoituksen, todellisuuden ja tulevaisuuden ristiriita on painava tekijä

työmotivaation muodostamisessa, joka näkyy erityisesti musiikkikasvatuksessa. Kanttorin merkitys kirkon mission ymmärtäjänä ja levittäjänä ei toteudu kaikkialla, ja tämä voi vaikuttaa lapsikuoron johtamiseen liittyvään motivaation puutteeseen.

Pelkkä sisäsyntyinen halu ja motivaatio eivät kuitenkaan riitä suurimmassa osassa seurakuntia lapsikuoron perustamiseen. Kanttorin koulutuksen murrosvaiheessa monet työtä tällä hetkellä tekevät tarvitsevat apua pedagogisten taitojensa kehittämisessä. Eri tavoin suuntautuneet ja lapsien kanssa työskentelyyn aremmin suhtautuvat kanttorit ansaitsevat täydennyskoulutusta lapsikuoron johtamiseen – puhumattakaan niistä lukuisista innokkaista kanttoreista, joilta tahto löytyy, mutta työkaluja ei. Oikeanlainen ja oikea-aikainen koulutus voisi hyvinkin kehittää johtajista yhä taitavampia ryhmähengen luoja ja lapsen maailmaan hyppääjiä. Johtajan taito ja kyky luoda yhteisöllisyyttä sekä musiikin iloa ovat avainasemassa myös laulajien rekrytoinnissa ja sitouttamisessa. Nämä taidot kehittyvät koulutuksen lisäksi työtä tehdessä – lapsikuoron johtajan ei tarvitse osata heti kaikkea.

Lapsikuoron johtamiseen vaadittavat taidot voidaan tutkimustulosten perusteella jakaa kolmeen kategoriaan: musiikillisiin taitoihin, organisointitaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin. Näistä tärkeimpänä lapsikuoron perspektiivistä voidaan pitää vuorovaikutustaitoja. Seurakunnan lapsikuoron johtajan eli useimmiten kanttorin tulee olla yhteisöllisyyden luoja. Tämä rooli ei välttämättä vaadi suurta karismaa tai edes poikkeuksellisia sosiaalisia taitoja. Yhteisöllisyyden rakentamisessa tärkeintä on säännöllisten ja monipuolisten tapaamis- ja ajanviettomahdollisuuksien tarjoaminen sekä läsnäolo. Ihmisen ja erityisesti lapsen syvä perustarve on tulla nähdyksi ja kuulluksi. Tämän saavuttamiseksi tärkeintä on kuunteleminen, ei esiintyminen.

6.3 Kolmas askel: rekrytointi

Motivoitunut ja koulutettu kanttori, jolla on seurakuntansa tuki ja tarvittavat resurssit lapsikuoron perustamiseen tarvitsee laulajia kuoroonsa. Nykyajan kiireiset ja moniharrastavat lapset, joista yhä harvempi on edes kastettu, voivat tuntua mahdottomalta lähestyä. Suurin yksittäinen rekrytointikanava on tällä hetkellä koulut. Moni koulu toivottaa yhä seurakunnan lapsikuoron tervetulleeksi joko esiintymään, esittelemään itsensä tai rehellisesti rekrytoimaan. Koulukäynnistä kannattaa ottaa kaikki irti, ja lapsille tulee tarjota pääasiassa muuta kuin hengellistä musiikkia. Ohjelmistovalinnassa kannattaa olla tarkkana, ja lapsille tulisi tarjota heti mukaansatempaavaa laulettavaa. Lapsille kannattaa opettaa suoraan hieman laulutekniikkaa, sillä lapset ovat yleensä kiinnostuneita laulamisesta ja varsinkin uuden oppimisesta. Luokassa käydessä positiivista palautetta ja henkilökohtaista kohtaamista ei tule pelätä, vaan lapsiin kannattaa rohkeasti ottaa suora kontakti. Koelaulun järjestäminen saman tien esimerkiksi välitunnilla madaltaa entisestään kynnystä kuoroon tulemiselle.

Lapset liikkuvat usein ryhmissä, ja yksi kaveri tai sisarus vetää helposti mukanaan muunkin kaveriryhmänsä. Lapsia voi suoraan kannustaa tuomaan kuoroon lisää laulajia, sillä lapset innostuvat helposti heille annetuista tehtävistä. Mitä enemmän kuoro esiintyy paikoissa, joissa on muita lapsia kuuntelemassa, sitä helpompaa uusien laulajien innostaminen kuoroon on. Lapset voivat kutsua perheidensä lisäksi myös kavereita yleisöön. Rekrytointitilainten lisäksi myös esityksissä korostuvat ohjelmistovalinnat. Ohjelmistossa kannattaa aina pitää vauhdikkaita lauluja, joista kuorolaiset varmasti itse nauttivat.

Saadakseen laulajia seurakunnan kuoron tulee tarjota jotain, mitä muualta ei saa. Yksi seurakunnan harrastustoiminnan tärkeä puoli tulisi olla jatkossakin saavutettavuus. Saavutettavuus näkyy konkreettisimmin harrastuksen ilmaisuutena, mutta saavutettavuus ja inklusiivisuus ovat paljon muutakin. Lapset haluavat tulla ja jäädä sellaisiin ryhmiin, joissa heidän on hyvä ja turvallista olla. Kuoroa ei silti tarvitse suoraan markkinoida kiusaamisvapaana vyöhykkeenä, sillä tärkeämpää sen toteutuminen on käytännössä.

6.4 Neljäs askel: sitouttaminen ja pysyvyys

Kun motivoitunut johtaja on perustanut kuoron, johon hän on myös saanut rekrytoitua laulajia, alkaa lapsikuoron kasvattaminen kohti pitkäaikaista jatkumoa. Jotta lapset saadaan sitoutettua kuoroon, tulee johtajan pitää huolta leirien, matkojen ja konserttien lisäksi jatkuvasta harjoitusten innostavuudesta. Suurimmalle osalle kuorolaisista tärkein osa kuoroharrastusta ovat kaverit. Sitoutuneiden laulajien takana onkin yleensä onnistunut yhteisö ja johtajan taito sekä tukea kaverisuhteita että antaa niille tilaa. Toisaalta sitoutuneisuuteen vaaditaan myös onnistunut ohjelmistovalinta, tarpeeksi tukea seurakunnalta ja vanhemmilta sekä yleensä hieman tuuria. Lapsien ja johtajan sitoutuminen kuoroon ovat jo suuria askeleita kohti pysyvää ja merkityksellistä kuorotyötä, jonka vaikutus näkyy positiivisena koko seurakunnassa. Haasteita kuorotyölle on silti luvassa, eikä johtaja yksin pysty ratkaisemaan niitä kaikkia.

Tutkimustulosten mukaan kanttoreiden kokema resurssipula vaikuttaa paljon lapsikuoron perustamiseen ja sen ylläpitoon. Vaikka kuoron perustaminen onnistuisikin minimaalisella rahallisella panostuksella, vaatii kuoron ylläpito jatkuvaa ajallista sekä rahallista panostusta johtajalta, mutta myös seurakunnalta. Monien seurakuntien pyristellessä taloudellisen kurimuksen kynsissä, voisi kuoro- ja lapsityön tiiviimpi yhteistyö olla yksi ratkaisu kohti taloudellisesti kestävämpää lapsikuorotoimintaa. Sekä kyselyn tuloksissa että Ismo Savimäen haastattelussa kävi ilmi, että seurakunnan musiikki- ja lapsityön välillä ei aina ole toimivaa sidettä, ja yhteistyön lisäämiselle olisi ainakin kanttoreiden puolelta suuri tarve lapsi- ja nuorisokuorojen toiminnan turvaamiselle. Seurakunnan lapsityön tulisi koskettaa myös musiikkikasvatusta, ja kanttoreiden kannattaa ottaa asia rohkeasti esille omissa seurakunnissaan. Musiikkia voi yhdistää myös muihin seurakunnan tarjoamiin aktiviteetteihin.

Myös seurakunnan tarjoamien harrastusten aikataulutusta kannattaa tutkia kriittisesti: jos lapset halutaan seurakuntaan, kannattaa harrastuksista muodostaa kiinnostava kokonaisuus, eikä eri harrastuksia kannata järjestää päällekkäin. Toisaalta harrastusten peräkkäisyys voisi helpottaa resurs-sipulaa sekä ajankäytöllisesti että taloudellisesti, ja esimerkiksi askartelukerhon jälkeen alkava lapsikuoro tai nuorisokuoroharjoitusten jälkeen tapahtuva salibandypeli mahdollistavat lapsi- ja nuorisotyöntekijöiden osallistamisen musiikkiharrastuksiin. Myös yhteisönsä kehittämistä kiin-nostunut kanttori voisi osallistua välillä ulkomusiikillisiin tapahtumiin. Kuoronjohtajana hän voisi käyttää tämän mahdollisuuden syventääkseen suhdetta sekä kuorolaisiinsa että toisaalta tu-tustua uusiin mahdollisiin kuorolaisiin. Mitä enemmän lapsia saadaan kirkon toimintaan, sitä enemmän lapsia alkaa tulla myös kuoroihin. Samalla seurakunnan ulkopuolella tapahtuva rekry-tointi menettää merkitystään, mikä voisi osaltaan helpottaa seurakunnan musiikkityön ja koulujen monimutkaista suhdetta toisiinsa.

Kyselytutkimuksen vastauksissa oli nähtävissä trendi lapsikuoroista muunlaiseen, soittimia sisäl-tävään seurakunnan musiikkikasvatustoimintaan. Yksi vastaus seurakunnan lapsikuoron perusta-miseen ja onnistuneeseen ylläpitoon voisi olla kuoron käsitteen laajentamisessa. Monessa seura-kunnassa bänditoiminta kasvattaa suosiotaan samaan aikaan, kuin lapsikuorot tuntuvat kuihtuvan kasaan. Kuoron sisältämän musiikkitoiminnan laajentaminen soittimiin on yksi vaihtoehto kuo-rotoiminnan ylläpitämiseen ja monenlaisten lasten ja nuorten innostamiseen mukaan toimintaan. Seurakunnan musiikkityön tehtävä on tuoda ihmisiä yhteen. Laulu- ja soitinmusiikin yhdistämi-nen ei ole ristiriidassa kuoromusiikin ytimen kanssa, sillä suuri osa seurakunnan lapsikuoroista käyttää pianoa säestyssoittimena varsin usein. Bändisoittimia ei tarvita jokaisessa kappaleessa, vaan kuoro voisi soittimilla monipuolistaa ohjelmistoaan sekä tarjota lapsille mielenkiintoista uutta opittavaa. Kuoron johtajalta tämä vaatii joko bändisoittimien hallitsemista tai avun pyytä-mistä. Todennäköisesti ainakin nuorisotyöntekijöistä löytyy bändisoitinten alkeet hallitsevia työntekijöitä. Yhteistyön laajentaminen musiikkikasvatuksen ja muun seurakunnan kasvatustoi-minnan välille tulisi luontevasti myös tätä kautta.

Moni kyselyn vastaaja haaveili kuoropolun perustamisesta. Lapsille halutaan tarjota mahdollisuus seurakunnan musiikkikasvatukseen syntymästä aikuisuuteen saakka. Ajatus kuorotoiminnan laa-jentamisesta muuhunkin musiikkiin ja tiiviimmästä yhteistyöstä seurakunnan muun kasvatustyön kanssa ovat avainasemassa pitkäaikaisen musiikillisen jatkumon luomisessa. Jotta lapset haluavat osallistua seurakunnan toimintaan vuodesta toiseen, tulee seurakunnan olla yhteisö, joka tarjoaa tukea läpi elämän. Kanttorin rooli tämän yhteisöllisyyden luoja-musiikin kautta pitäisi tehdä entistäkin selvemäksi jo opiskeluaajoista lähtien.

7 POHDINTA

7.1 Kirkkomusiikkiliiton mahdollinen rooli

Tämä tutkimuksen on tarkoitus antaa vastauksia kysymykseen, miten seurakunnan lapsikuoro perustetaan haasteista huolimatta, ja antaa konkreettisia ratkaisukeinoja kuoron johtajille kohti kuoron onnistunutta perustamista. Koska tutkimus on lähtöisin Kirkkomusiikkiliiton halusta tukea seurakuntien lapsikuoroja, on tutkimuksen toinen tärkeä tehtävä tarjota Kirkkomusiikkiliitolle selkeitä ehdotuksia roolissaan lapsikuorojen tukijana. Ehdotuksia on kerätty niin kyselyyn vastanneilta kanttoreilta kuin Ismo Savimäeltä, ja näitä ehdotuksia on tarkasteltu Kirkkomusiikkiliitolta itseltään vuosiseminaarissa tulleiden ajatusten valossa.

Seurakunnan lapsikuorojen johtajat toivovat helposti saavutettavia tapahtumia. Myös Savimäki painotti haastattelussaan tapahtumien ja matkojen merkitystä kuoron perustamisessa sekä lasten sitouttamisessa. Kirkkomusiikkiliitto järjestääkin jo tapahtumia lapsi- ja nuorisokuoroille, ja näitä tapahtumia myös kiiteltiin kyselytutkimuksen vastauksissa. Lapsikuorotapahtumista voisikin muodostaa yhä selkeämmän ja säännöllisemmän jatkumon: Kirkkomusiikkiliiton resurssien mukaan tapahtumia voisi olla esimerkiksi kahdesti vuodessa eri puolella Suomea. Toisaalta tärkein aika lapsikuorotapahtumalle on keväällä, sillä joulukuusi tuo luonnollisen esiintymismahdollisuuden myös omalla kotipaikkakunnalla. Kaksi eri lapsikuorotapahtumaa voitaisiin järjestää myös samaan aikaan mutta eri puolilla Suomea, jotta matkustusaika ja -kustannukset eivät kasvaisi liian suureksi. Tärkeä osa tapahtumia on saavutettavuus, ja tämä koskee myös kustannuksia. Yksi tapa laskea kustannuksia on tapahtuman keston tiivistäminen yhden yön yli kestäväksi. Lapsikuorotapahtumia voisi myös yhdistää eri seurakuntien toimintaan, jolloin kuluja saataisiin jaettua. Seurakunnan lapsikuorot voisivat myös osallistua Kirkkomusiikkiliiton tukemana muille lapsikuoropäiville, jossa seurakunnan kuorot pääsisivät osaksi suurempaa kuoroyhteisöä.

Toinen selkeä toive ja ehdotus Kirkkomusiikkiliitolle on ohjelmiston tarjoaminen. Kyselyyn vastanneet kanttorit kokivat ohjelmiston etsimisen työlääksi ja raskaaksi osaksi kuorotyötä. Oikeanlainen ohjelmisto on kuitenkin lapsikuoron innostavuuden kannalta äärimmäisen tärkeää. Myös Savimäki korosti ohjelmiston valinnan olevan lapsikuoroon houkuttelun ja sitouttamisen ytimessä. Kirkkomusiikkiliitto voisi tarjota selkeitä laulupaketteja suoraan seurakunnille. Laulut voitaisiin jaotella kirkkovuoden mukaan, ja liitolta voisi tulla puolivuositain uusi materiaalipaketti seurakunnan lapsikuoroja varten. Keskimääräinen seurakunnan lapsikuoro ei harjoittele kovin montaa laulua kaudessa, eli laulujen määrän ei tarvitsi olla suuri.

Ohjelmistoa voisi myös koota yhteen. Kirkkomusiikkiliitto voisi ylläpitää ohjelmistopankkia seurakunnan lapsikuoroille. Ohjelmistopankin tulisi olla helposti tavoitettavissa kaikille kanttoreille tai muille seurakunnan lapsikuoroa johtaville, ja sen olemassaolosta tulisi kertoa laajalti. Yksi

haaste Kirkkomusiikkiliitolle onkin tiedotus. Sekä tapahtumista että ohjelmistopankista tulisi tiedottaa laajalti ja oikeissa kanavissa.

Ismo Savimäki mainitsi haastattelun aikana avaimet käteen -periaatteen. Kirkkomusiikkiliitolla on hieno mahdollisuus auttaa seurakuntia ja kanttoreita lapsikuorosten perustamisessa tekemällä kuoron perustamisen mahdollisimman helpoksi. Kuorosten perustamiseksi voisi aloittaa kampanjan, jonka aluksi seurakuntiin voitaisiin lähettää infopaketti lapsikuoron perustamisesta. Infopaketti sisältäisi muun muassa ohjeet koulurekrytointiin sekä valmiin nuottimateriaalin kuoron harjoiteltavaksi. Kampanja huipentuu seurakunnan lapsikuoroille suunnattuun tapahtumaan mahdollisimman saavutettavalla sijainnilla ja edullisilla kustannuksilla. Tapahtumaa varten seurakuntiin lähetettäisiin ajoissa muutama yhteiseksi tarkoitettu laulu harjoiteltavaksi. Yhteiset laulut kasvattavat motivaatiota laulajissa ja antavat tapahtuman aikana merkittävän yhdistävän kokemuksen eri puolelta maalta tuleville lapsille. Toisaalta valmiiksi käteen annettavat nuotit säästävät kuoronjohtajalta monta tuntia ohjelmiston etsinnässä. Tiedossa oleva ja selkeä tavoite eli matka houkuttelee kuoroon laulajia ja helpottaa markkinointia, mutta myös kasvattaa laulajien motivaatiota saapua harjoituksiin. Halutessaan Kirkkomusiikkiliitto voisi ylläpitää tätä vuosittaista lapsikuorosten kokoontumista jatkamalla nuottien lähettämistä suoraan seurakuntiin.

7.2 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia ja missio lapsikuoronäkökulmasta

Kirkon 26-sivuisessa Ovet auki -strategiassa ei mainita sanoja ”musiikki” tai ”musiikkikasvatus” kertaakaan. Kyseessä on laaja strateginen julkaisu, joka käsittelee megatrendejä ja suuria suuntaviivoja tarkkojen ja yksityiskohtaisten strategioiden sijaan. Silti musiikin tyhjentävä poissaolo julkaisussa herättää väkisinkin ajatuksen, ettei musiikin arvoa kirkon mission jakajana välttämättä tunnisteta siinä määrin kuin musiikin mahdollisuudet ansaitisivat. Musiikin poissaolo on ristiriidassa strategian sisällön kanssa, sillä juuri musiikki on sellainen yhdistävä voima, joka pitää ovet auki kirkkoon jatkossakin.

Kirkon strategian mukaan jatkuvasti laskeva kirkon jäsenmäärä ja sen myötä vähenevä usko Jumalaan näkyy erityisesti nuorissa naisissa:

Sukupolvien väliset muutokset uskonnollisuudessa ilmenevät selvästi, kun tarkastellaan suomalaisten uskoa Jumalan olemassaoloon. ISSP-tutkimuksen (2018) mukaan kolme viidestä yli 65-vuotiaasta suomalaisnaisesta uskoo Jumalaan, mutta alle 25-vuotiaista naisista vain neljännes. Alle 35-vuotiaista naisista yli puolet ei usko Jumalaan. Miesten ryhmässä ei eroja juuri ole: kolmannes sekä yli 65-vuotiaista että alle 25-vuotiaista miehistä ilmoittaa uskovansa Jumalaan.

Kuitenkin kirkon oman strategisen julkaisun mukaan naiset ovat perinteisesti olleet miehiä merkittävämmässä roolissa uskonnollisten perinteiden välittämisessä, ja perheen uskontokasvatus on ollut naisten vastuulla. Julkaisun mukaan naisten muuttunut uskontosuhde tulee näkymään myös kodeissa ja perheissä, ja heijastuu näin myös lapsiin.

Jos kirkko haluaa pitää ovet auki, kannattaa seurakuntien nimenomaan panostaa lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Nuorten naisten radikaalisti vähenevä usko ei tarkoita, etteikö heidän pitämistään kiinni seurakunnan toiminnassa kannattaisi yrittää. Jos perinteisesti naiset ovat vastanneet perheen uskonnollisesta kasvatuksesta, vastaavat naiset yhä suurimmasta osasta perheen metatyöstä, johon myös lasten harrastukset kuuluvat. Jos naiset katoavat seurakuntien toiminnasta, katoavat myös lapset, ja hyvä tapa saada naiset pysymään seurakunnan toiminnassa mukana on nimenomaan lasten kautta. Laadukkaat ja lapsen hyvinvointia tukevat harrastukset houkuttelevat koko perheen mukaan seurakunnan toimintaan. Kirkko voisi myös vaikuttaa perheen metatyön jakautumiseen, isien ja lasten väliseen yhteyteen sekä omaan yhteisölliseen elävyyteensä kehittämällä miehille ja lapsille suunnattua toimintaa. Musiikin roolia tulisi seurakunnassa laajentaa entisestään kohti uusia ja yllättäviäkin ratkaisuja.

Kirkon oman Ovet auki -strategian perusteella seurakunnan musiikkikasvatuksen rooli koko evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuudessa voisi olla avainasemassa. Jotta musiikki strategian osatoteuttajana voidaan ottaa käyttöön, täytyy musiikin ja erityisesti musiikkikasvatuksen arvo ensin tunnistaa ja tunnustaa. Tällä hetkellä kirkon strategia ei näy ainakaan suuressa osassa tämän tutkimuksen kyselyyn vastanneista seurakunnista. Strategian parempi implementointi voisi tapahtua musiikin ja kanttoreiden kautta lisäkoulutuksella: kanttoreiden työnkuvan tulee muuttua kohti Ismo Savimäen näkemystä yhteisöllisyyden luojasta kansankirkon muusikkona, ja kanttoreita tulee tukea ja kouluttaa tätä kohti. Musiikin uniikit mahdollisuudet tunteiden ja yhteisöllisyyden välittäjänä ovat kirkon mission ja strategian kannalta suuret, eikä niitä tulisi ohittaa. Näiden mahdollisuuksien täyteen hyödyntämiseen vaaditaan innostuneita ja sitoutuneita kanttoreita, joilta löytyy tarvittavat resurssit, lapsikuorotyöhön vaadittava koulutus sekä ulkopuolelta tuleva tuki tärkeän musiikkikasvatustyönsä täysimääräiseen toteuttamiseen.

7.3 Mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita

Tämä tutkimus nosti esille useita mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Suurimmat jatkotutkimusta tarvitsevat teemat ovat kanttoreiden työmotivaatioon ja työssä jaksamiseen liittyvät aiheet sekä kirkon strategian tutkiminen kirkkomusiikin ja kanttoreiden näkökulmasta. Myös kirkon ja erityisesti seurakuntien sisällä tapahtuvaa johtamista ja sen vaikutusta kanttorin työhön ja kirkon musiikkielämään olisi hyödyllistä tarkastella. Toisaalta jatkotutkimusta voisi tehdä myös lapsikuoroihin liittyen, ja esimerkiksi selkeä jatkotutkimuksen aihe olisi tässä työssä esitettyjen ensiaskeleiden laittaminen käytäntöön.

Kirkon strategian tarkempi tutkiminen voisi antaa aihetta lukuisille eri tutkimuksille. Erityisesti musiikin rooli kirkon strategian toteuttajana ja implementoijana ansaitsisi huomiota ja jatkotutkimusta, josta kirkko voisi myös hyötyä. Miksei musiikki näy strategiassa, ja onko tällä yhteys

kanttoreiden laskevaan työmotivaatioon? Onko musiikki tarpeeksi arvostettu osa kirkon hengellistä toimintaa, ja jos ei, näkyykö tämä kanttoreiden palkkauksessa tai työuupumustilastoissa? Kanttoreiden työmotivaation yhteys ammatin kokemaan arvostukseen ja näiden yhteys kirkon strategiaan suuntauksiin voisi nostaa varsin tärkeitä aiheita esille kanttoreiden ja koko kirkon näkökulmasta.

Vuonna 2023 ilmestynyt uusi Kirkon Akateemisten jäsentutkimus tulee antamaan paljon mielenkiintoista ja uutta tietoa kanttoreiden työmotivaatiosta, jaksamisesta sekä koetuista resursseista. Tätä jäsentutkimusta voisi käyttää pohjana tarkempaan tutkimukseen sisäisen motivaation kannalta: jos kanttoreiden motivaatio työlleen muuttuu jäsentutkimuksen mukaan selkeästi yhä enemmän kohti toimeentuloa ja pois sisäisestä hengellisestä motivaatiosta, mitä johtopäätöksiä tästä voidaan vetää? Tarpeeseen tulisi etenkin kvantitatiivinen tutkimus motivaation laskun koetuista syistä. Näitä syitä olisi varsin mielenkiintoista verrata seurakuntien talouskatsauksiin – mitä kanttoreiden oletetaan saavan aikaan milläkin budjetilla?

Kirkon johtamista on tutkittu varsin paljon. Esimerkiksi Iida Rotko (2020) on tutkinut kirkkoheran roolia hengellisenä ja hallinnollisena johtajana, ja Timo Lampi (2021) on tutkinut kirkon sisällä tapahtuvaa henkilöstöjohtamista. Lisäksi kirkon sisällä on runsaasti johtamista koskevaa materiaalia saatavilla, ja johtamisen merkitys kirkossa voikin väittää olevan jopa suurempi kuin yrityksessä. Kirkon ollessa jatkuvassa muutostilassa sen sisällä tapahtuvaa johtamista kannattaisi tarkastella organisaatiojohtamisen ja muutosjohtamisen näkökulmista mahdollisesti sisällyttäen VUCA-ajattelumallin vaikutuksen kirkkoon historiallisena instituutiona. Kirkon Ovet auki -strategiassa onkin jo mainittu johtamisen uudistaminen ja nimenomaan muutosjoustavuuden lisääminen (s. 8). Myös johtamista kirkon strategian implementoinnin kannalta tai mission jakamisen näkökulmasta olisi hyödyllistä tutkia lisää. Myös kanttorin ammattia voisi tutkia johtajuuden näkökulmasta tarkastellen joko kanttoreiden omaa kokemusta johtamisesta tai ammattikuvauksen sisältämää johtajuutta kriittisesti arvioiden.

KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Cleroux, Angelina; Peck, Joann; Friedman, Ori 2022. *Young Children Infer Psychological Ownership from Stewardship*. *Developmental Psychology*, 58(4). Haettu 20.10.2022. Saatavilla: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fdev0001325>

Diehl, Marjo-Riitta 2022. Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulun Organisaatioiden johtamisen kurssin luentodiat: Motivaatio. Luettu 15.10.2022.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Luettu 12.08.2022.

Hackman, J. Richard & Oldham, Greg R. 1975. *Motivation through the Design of Work: Test of a Theory Organizational behavior and human performance*. Academic press. Haettu 24.9.2022.

Hallam, Susan 2010. *The power of music: Its impact on the intellectual, social and personal development of children and young people*. *International Journal of Music Education* 28(3) 269–289. Haettu 24.10.2022. Saatavilla: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0255761410370658>

Helenius, Anna 2020. *Yksi työ ja kymmenen tekijää: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanttoreiden kokemuksia omasta ammatillisesta identiteetistään*. DocMus Sibelius-Akatemia Taideyliopisto. Väitöskirja. Unigrafia, Helsinki. Haettu 1.11.2021. Saatavilla: https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/6843/SibA_Helenius_verkkoversio.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hosionaho, Maarit 2022. ”Minä tahdon laulaa ja soittaa!” *Seurakunnan lapsikuoro lapsen hyvinvoinnin edistäjänä*. Yrkeshögskolan Novia, opinnäytetyö. Haettu 22.10.2022. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/753772/Hosionaho_Maarit.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Jyväskylän yliopiston Koppa 2014. *Tutkimusstrategiat*. Oppimateriaalisivusto. Haettu 14.6.2022. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat>

Kirkkohallituksen nimittämä työryhmä: Harjunmaa-Hannikainen, Kaisa-Leena; Autio, Hanna; Laakso, Satu; Mikkonen, Juha; Multasuo, Mirja; Pulkkinen, Hanna; Salmenkangas, Janne; Torri-Tuominen, Mari; Vapaakallio, Heli 2015. *Lapsi ja musiikki seurakunnassa*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 24. Kirkko ja toiminta, Kirkon jumalanpalvelus ja yhteiskunta. Helsinki. Haettu 18.9.2021. Saatavilla: <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Lapsi+ja+musiikki+seurakunnassa.pdf/789ffad6-856f-586c-6003-c2e27da55a76?t=1549615553000>

Kirkkojärjestys 6. luku 28. pykälä, kanttorin virka. Haettu 15.8.2022. Saatavilla: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055#V11>

Kirkon ammattien ydinosaminen 2020. Kanttorin tehtävä. Haettu 4.10.2022. Saatavilla: <https://kirkkonydinosaminen.fi/kanttori.html>

Kirkon tilastot 1. Jäsenennuste 2022–2040. Haettu 17.9.2022. Saatavilla: <https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=220>

Kirkon tilastot 2. Tuloslaskelmat 2019–2022. Haettu 19.9.2022. Saatavilla: <https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=215>

Neary, Karen; Friedman, Ori; Burnstein Corinna 2009. *Preschoolers infer ownership from “control of permission.”* Developmental Psychology, 45, 873–876. Haettu 15.10.2022. Saatavilla maksumuurin takana: <https://psycnet.apa.org/record/2009-05916-020>

Neljä koria -esite 2019. *Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina.* Kirkkohallitus. Haettu 12.10.2022. Saatavilla: https://koulujakirkko.evl.fi/wp-content/uploads/2019/06/KH_4koria_2019_FIN_www.pdf.

Norjanen, Hannu 2015. *Kirkollinen poikakuoro – elävä instrumentti Matteus-passion harjoittaminen poikakuoro Cantores Minoresin kanssa.* DocMus Sibelius-Akatemia Taideyliopisto. Kirjallinen työ, Musiikin tohtorin tutkinto, Taiteilijakoulutus. Unigrafia, Helsinki. Haettu 15.12.2021. Saatavilla: https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/6412/hn_kirjallinen_tyo_lopullinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetushallitus 2018. *Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäkatsomustiedon sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa.* Haettu 12.10.2022. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189009_ohje_perusopetuksen_uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_seka_esiopetuksen_katso_0.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. *Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen.* Haettu 25.10.2022. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80110/okm19.pdf?sequence=1>

Ovet auki -strategia 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2026. Haettu 15.8.2022. Saatavilla: <https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Ev.lut.kirkko-strategia.pdf/9fb95410-78a0-6ace-a331-aa2c31b869c5?t=1600781363026>.

Padatsu, Maria 2014. *Evankeliumijunan matkassa: lapsikuoron perustaminen ja konserttiin valmistautuminen.* Sibelius-Akatemia, Taideyliopisto. Projektin kirjallinen työ. Haettu 1.10.2021. Saatavilla: https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/6358/mariapadatsuprojekti_raportti_8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pierce, Jon L. & Jussila, Iiro 2009. *Collective psychological ownership within the work and organizational context: Construct introduction and elaboration.* Journal of Organizational Behaviour. Haettu 17.9.2022. Saatavilla maksumuurin takana: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/job.628>

Repo-Kaarento, Saara 2007. *Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä.* Kansanvalistusseura. Luettu 17.8.2022.

Sahimaa, Jaakko 2017. *Psykologiset perustarpeet ja työn merkityksellisyys työtyytyväisyyden, työpaikkaan sitoutumisen, työtehokkuuden ja työpaikalla tapahtuvan vapaaehtoisuuden selittäjinä?* Lääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Haettu 26.9.2022. Saatavilla: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/227969/PROGRADU_JAAKKOSAHIMAA.pdf?sequence=

Savimäki, Ismo 2017. *Lapsi- ja nuorisokuoron johtajan ABC-kirja*. Sulasol. Luettu 15.2.2022.

Sengul, Metin; Gimeno, Javier; Dial, Jay 2012. *Strategic Delegation: A Review, Theoretical Integration, and Research Agenda*. Journal of Management 38. Haettu 14.10.2022. Saatavilla: https://www.researchgate.net/profile/Javier-Gimeno-3/publication/241655974_Strategic_Delegation_A_Review_Theoretical_Integration_and_Research_Agenda/links/0046353b57d224c48b000000/Strategic-Delegation-A-Review-Theoretical-Integration-and-Research-Agenda.pdf

Seppälä, Jarkko 1988. *Opettava ja kasvattava kirkko*. Helsingin yliopisto. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Luettu 28.10.2022.

Suomen kanttori-urkuriliitto. *Koulutus kanttorin työhön*. Verkkojulkaisu. Haettu 10.9.2022. Saatavilla: <https://akiliitot.fi/suomen-kanttori-urkuriliitto/tyo-kanttorina/tutkittua-tietoa/>

Taideyliopiston Sibelius-Akatemian opinto-opas. *Opintojakso S-KM3B Kuoronjohdon käytännönharjoittelu: harjoittelu lapsikuoron ja aikuiskuoron kanssa sekä opinnäytteeseen valmistautuminen, 3 op*. Haettu 25.10.2022. Saatavilla: <https://opinto-opas.uniarts.fi/fi/opintojakso/S-KM3B/1581>

Taideyliopiston Sibelius-Akatemian opinto-opas. *Opintojakso S-KM8 Kirkkomusiikin käytännöt 2, 6 op*. Haettu 25.10.2022. Saatavilla: <https://opinto-opas.uniarts.fi/fi/opintojakso/S-KM8/1620>

Tervo-Niemelä, Kati 2018. *Kutsumuksen imu ja työn todellisuus: pappien, teologien ja kanttoreiden suhde työhön, työhyvinvointi ja suhtautuminen ajankohtaisiin kysymyksiin Kirkon akateemisten jäsentutkimuksessa 2018*. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 58. Haettu 15.8.2022. Saatavilla: https://akiliitot.fi/wp-content/uploads/2021/04/kutsumuksen_imu_ja_tyon_todellisuus_18_10_02_verkko.pdf.

Ventelä, Anna 2022. *Ristiäiset vai nimiäiset?* Helsingin Sanomat 31.1.2022. Haettu 2.2.2022. Saatavilla: <https://www.hs.fi/perhe/art-2000008357368.html>

Vignoles Vivian 2011. *Identity motives*. Handbook of Identity Theory and Research pp 403–432. Haettu 23.9.2022. Saatavilla maksumuurin takana: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4419-7988-9_18

Vroom, Victor 1965. *Odotusarvoteoria*. Haettu 20.9.2022. Saatavilla esimerkiksi: <https://www.ifm.eng.cam.ac.uk/research/dstools/vrooms-expectancy-theory/>

ENSIASKELEET KOHTI SEURAKUNNAN LAPSIKUOROA

Ensimmäinen askel

Resurssit ja tuki

- Koko kirkon ja oman seurakunnan arvostus
- Resurssien kohdentaminen lapseen ja tulevaisuuteen

Toinen askel

Johtajuus

- Ymmärrys kanttorin roolista yhteisön luojana
- Koulutuksen muutokset
- Rohkaisua ja vertaistukea

Kolmas askel

Lapset kuoroon

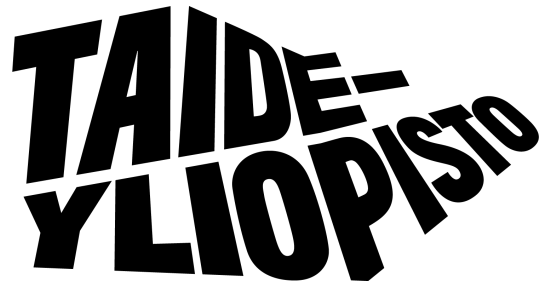
- Kouluyhteistyö: säännöt selviksi kaikille
- Suora kontakti lapseen
- Kaverisuhteiden merkitys

Neljäs askel

Sitouttaminen

- "Meidän kuoro"
- Leirit, matkat, tavoitteet
- Apuvoimat seurakunnan sisältä

Ensiaskeleet kohti lapsikuoron perustamista - kyselytutkimus Turun arkkihiippakunnan seurakuntien lapsikuorotoiminnasta

Tällä kyselyllä kerätään tietoa Turun arkkihiippakunnan seurakuntien lapsikuorotoiminnasta sekä pedagogisia ideoita lapsikuoron perustamisesta ja kuorotoiminnan ylläpitämisestä. Toivon kuulevani kokemuksianne, ajatuksianne ja ideoitanne lapsikuoroihin liittyen. Myös toiveenne ja unelmanne lapsikuoron kanssa työskentelystä kiinnostavat minua kovasti! Kyselyllä haluan myös yhteistyössä Kirkkomusiikkiliiton kanssa selvittää, millaista tukea lapsikuoron perustamiseen tai ylläpitämiseen tarvitaan.

Kyselyyn vastaaminen kestää arviolta 15 minuuttia. Vastaukset ovat anonymoja, paitsi jos haluat jättää yhteystietosi mahdollista haastattelua varten.

Suurkiitos vastauksistasi!

Illoisin terveisin Johanna Suihkonen

Seurakuntasi musiikkikasvatustoiminta

1. Onko seurakunnassasi muskaritoimintaa?

☐ Kyllä

☐ Ei

a) Kuinka monta muskariryhmää seurakunnassasi on?

b) Montako lasta muskaritoiminnassa suurin piirtein on?

c) Minkä ikäisille muskariryhmät ovat tarkoitettu?

2. Onko seurakunnassasi lapsikuoroa?

☐ Kyllä

☐ Ei

a) Kuinka monta lapsikuoroa seurakunnassasi on?

b) Montako lasta lapsikuorotoiminnassa suurin piirtein on?

c) Minkä ikäisille lapsikuoro tai -kuorot ovat tarkoitettu?

3. Onko seurakunnassasi nuorisokuorotoimintaa?

☐ Kyllä

☐ Ei

a) Kuinka monta nuorisokuoroa seurakunnassasi on?

b) Montako nuorta nuorisokuorotoiminnassa suurin piirtein on?

c) Minkä ikäisille nuorisokuoro tai -kuorot ovat tarkoitettu?

4. Onko seurakunnassasi bänditoimintaa tai muuta musiikkikasvatustoimintaa?
Kerro vapaasti.

Lapsikuoron perustaminen ja paikallinen historia

Jos et tiedä kuorosi taustasta, vastaa parhaan osaamisesi mukaan.

5. Onko seurakunnassasi lapsikuoro?

☐ Kyllä

☐ Ei

a) Milloin kuoro on perustettu?

b) Kuka perusti kuoron?

c) Kerro motiivista lapsikuoron perustamisen taustalla.

d) Mitä mahdollisia haasteita lapsikuoron perustamisessa oli ja kuinka niistä selvittiin?

e) Minkälaisia haasteita kuoron toiminnassa on ollut ja miten niistä on selvitty?

f) Ketkä ovat mukana kuoron käytännön järjestelyissä?

a) Onko seurakunnassasi joskus ollut lapsikuoro? Tiedätkö, miksi se lopetettiin?

b) Onko lapsikuoron perustaminen ollut seurakunnassasi esillä?

c) Jos perustamisesta on puhuttu, minkälaisia haasteita perustamisen esteenä on ollut?

d) Tekeekö seurakuntasi yhteistyötä paikallisen kuorotoiminnan kanssa (esimerkiksi koulun tai musiikkiopiston)?

Oma taustasi lapsikuorotoimintaan liittyen

6. Millainen on taustasi lapsikuoron kanssa työskentelyssä?

7. Millainen on oma taustasi lapsi- tai nuorisokuorossa laulamisesta?

8. Minkälaista koulutusta olet saanut lapsikuoron kanssa työskentelyyn?

9. Minkälaista koulutusta olet saanut ylipäätään musiikkikasvatuksen parissa toimiseen?

Toiveet, unelmat ja pedagogiset ajatukset

10. Mitä toiveita ja unelmia sinulla on seurakuntasi lapsikuorotoiminnalle?

11. Miten mielestäsi lapsikuorotoimintaa voidaan kehittää pitkäaikaiseksi jatkumoksi omassa seurakunnassasi?

12. Kerro vapaasti omista opetuksellisista ja pedagogisista ajatuksistasi: minkälaiset asiat ovat sinulle tärkeitä lasten kanssa työskentelyssä?

13. Minkälaisen avun kokisit hyödylliseksi seurakuntasi lapsikuorotoiminnan aloittamisessa tai kehittämisessä?

14. Miten Kirkkomusiikkiliitto voisi auttaa sinua lapsikuorotoiminnassa?

Jos haluat, voit jättää alle yhteystietosi (nimi, sähköposti ja puhelinnumero) mahdollista laajempaa haastattelua varten:
